

Humin

Dr. Henrik Tuma

Beneška Slovenija

(Dalje.)*

Tudi jaz sem izprva, ko sem hodil po Reziiji in »sodil le po sluhu«, smatral, da se je izreka Rezijanov razvila vsled osamljenosti doline in po pritoku Karnjelov. Konstatiral sem tudi v Reziiji skoraj same italijanske priimke in smatral, da so bili priseljenci, ki so vplivali s svojim posebnim naglasom na domačo slovenščino. Pozneje pa sem ugotovil, da so vsi priimki vsiljeni po italijanski upravi, dočim so hišna imena po ogromni večini pristno slovenska. S priseljevanjem Karnjelov bi torej ne bilo nič. Ker pa je izreka Rezijanov očitno drugačna ko ostalih Beneških Slovencev in daje predvsem v uho vokalna harmonija ter, ko sem ponovno prečital zgodovino Longobardov Pavla Diakona in drugih zgodovinarjev, sem prišel do prepričanja, da so posebni elementi rezijanskega izgovora turanski. Po zgodovini Pavla Diakona in po zgodovinskih virih mi je postalo docela jasno, da je prišla za Longobardi po Dravski dolini četa, ki je zasedla Zilje in dolini Bele in Tilmenta do izliva v ravnino. Zgodovinarji so čete Obrov, Hrvatov in Slovencev vsevprek zamenjavali, oziroma menjavali njih imena. Obrske in hrvatske čete so v drugi polovici VI. stoletja ali same ali združene s slovenskimi plenile po vsej srednji Evropi

* Popravi v nadpisu na sliki str. 81: (Velika, Mala) B a b a, ne: Bela; str. 83: višina 1875 (ne: 2825).

in Balkanu. Zgodovinarji izrečno konstatirajo za srednjo in južno Koroško Pagus Chrouati, t. j. hrvaško veliko županijo, ki je segala pozneje do l. 1084. kot mejna grofija Mužac-Moggio do Tilmenta. Zadnji veliki župan Kocelj je daroval vse svoje imetje Oglejskim patrijarhom z nalogom, da ustanove samostan benediktincev, kar se je l. 1119. tudi zgodilo.

Vsa Mužačka krajina, vsa dolina Fele in Tilmenta do Humina (Gemona) je bila daleč v srednji vek slovenska; saj so stara imena vsa slovenska in slovenska imena segajo še daleč na zahod po vsej Karniji. Zgodovina nam tedaj ugotavlja hrvaško-srbski, torej turanski element med Beneškimi Slovenci, ki je bil ob dolini Fele in Tilmenta močnejši, a se proti vzhodu vedno bolj izgublja. V Ahtnu (Attemis) je še danes ohranjeno ime Callo Croato. Pod palatinsko grofijo Mužac, ki je spadala pod Pagus Crouati, se je hrvaški-turanski element ohranil posebno v dolini Reziji; za ostali pofurlanjeni del Karnije se posamezni jezikovni elementi ne dadó več ugotoviti. Bolj ko se gre od zahoda proti vzhodu, bolj pojemajo turanski in hrvaški jezikovni znaki. Dobe se pa posamezni sledovi še med Idrijskimi Slovenci in tudi v Kobarjskem Kotu, ki je šele pred 100 leti bil združen z Avstrijo. Prebivalci Breginja in Sedla so prav tako stasiti in imajo isti izraz v obrazu kakor Trski in Rezijanski Slovenci. Tudi ponašanje in navade Kotarjev so slične z ostalimi Beneških Slovencev.

Površje Beneške Slovenije obsega približno 412 km², Rezija sama ima 127 km² in je po štetju l. 1921. imela 3698 stalnih prebivalcev.

Prvo štetje slovenskega prebivalstva najdemo pri Domeniko Bon l. 1595., ki je naštel 100 vasi »Schiavonie« z 2400 prebivalci, to pa očitno le Šempetrskih Slovencev. Vendar Bonove številke ne bodo točne; kajti že l. 1509. so šteli Benečani za prebivalstvo Nadiže in Idrije 3166 duš, ki so posedovali 544 volov, 869 krav, 754 telet, 63 konj in 6020 drobnice. Te številke obenem kažejo, da je bilo gospodarstvo Šempetrskih Slovencev precej v redu, da so bili pretežno živinorejci in jim je bila gorska paša na prvem mestu. L. 1766., torej zadnje čase Beneške republike, so šteli za okraj Šempeter pri Nadiži 9645 duš, leta 1901. pa 15.699, za okraj Tarčent (Tarcenta, furlanski Tarzint) pa 10.044 in 33.653 duš. Leta 1871., ko je Italija uredila svojo upravo, je bilo v Šempetrskem okraju 14.051 prebivalcev. Rezija tvori, kakor rečeno, eno samo občino s petimi vasmi, Beneška Slovenija pa šteje pod sodni okraj Šempeter osem občin, pod Tarčent tri občine in po eno občino pod Čedad in Humin.⁵

⁵ H u m i n, mesto na humu, holmu. Filolog prof. Ramovš rabi obliko Gumin, po dialektičnem izgovoru Trskih Slovencev (deloma) *g* za *h*. V Ravenci v Reziji izgovarjajo *-ha*, Tam na Bieli *-ga*, v Stolbici izpuščajo prvi glas, tako tudi večina Trskih Slovencev, ki pravijo Tamzaoro = Tam za goro. Prvotno ime za Gemono je moralo biti Hlumin, po izgovoru *g* za *h* je iz tega naredil Furlan Glemin, Nemeč

Rezijanska noša

Prebivalstvo Rezije in goratega dela Beneške Slovenije je bilo do pred vojne precej čisto slovensko, tako da se je l. 1901., preden je italijanska uprava začela pritiskati z nacionalističnega stališča, štelo pod Šempeter od 589 družin — slovenskih 573; občina Brdo od 484 družin 469 slovenskih, v občini Platišče ob gorenji Nadiži od 560 družin 540 slovenskih, celo v Reziji pa od 1083 družin 1077 slovenskih. Skupno je bilo v slovenskih občinah 5382 družin, od teh 5273 slovenskega narečja, torej le 2% tujcev. Lahko se torej reče, da je takrat Beneška Slovenija bila čisto slovenska.

pa Klemaun, kar po eni strani kaže na prastaro slovensko ime, po drugi strani pa je oblika hlum za hum ohranjena tudi v srbskem Zahlumje v Črni Gori. Furlani imajo tudi Glemineit za hudournik izpod gore Glemone, kar bi zopet kazalo na prvotno slovensko formo eit = eč, torej Hlumčič.

Kakor tvori Rezijsko globoko zarita dolina Bele, objeta od visokih alpskih gor, kar daje Reziji prav alpski značaj, tako je Beneška Slovenija hribovita, travnata in gozdnata. Rezijani ne najdejo doma dovolj prehrane; morajo v svet kot prekupčevalci, zidarji in delavci, doma imajo le po stajah in gorah glavni vir dohodka. V Beneški Sloveniji pa so stanovalci po južnih obronkih vinogradniki in sadjarji, le v hribih prevladuje živinoreja. Najugodnejšo ekonomično lego ima levi breg Nadiže do Idrije. Iz Šempetrskega kraja se je pred vojno, jemljem za podlago poročila za l. 1905., ko je bilo gospodarsko stanje Beneških Slovencev najugodnejše, izvažalo do 20.000 metrskih stotov jabolk in mnogo kostanja. Lep pridelek so dajale tudi takozvane beneške črešnje čufarice ter lupljene češplje. Črešnje so izvažali celo na Rusko. Češpelj se je nalupilo do 70.000 metrskih stotov. Vina se je v ugodnem l. 1903. v Šempetrskem okraju pridelalo 14.834 hl, žita 3863 metrskih stotov, sirka 3346 metrskih stotov in krompirja 32.202 metrskih stotov. Vino je deloma dobrote in kakovosti goriške rebulje,⁶ ki je posebno v srednjem veku slovela daleč na nemški sever. Izvažalo se je to vino tudi v Benetke. Iz dokumenta 23. febr. 1338 sledi, da so nalagali na rebuljo carino: »ribollium est vinum, quod conducetur de partibus Sclavoniae«.

Razliko v gospodarskem položaju med Furlani in Slovenci v gorskih krajih kaže statistika sezonskih delavcev. Iz Huminskega okraja je 16,2% prebivalstva prisiljenega, da si išče dela po svetu, v Šempetrskem pa le 3%.

II.

Prava zgodovina Beneške Slovenije še ni pisana. Kar so objavili tujci in delo prof. Rutarja, vse to ni zadostno; tudi je preveč vezano na tuje mnenje. Beneška Slovenija je morala biti že v prazgodovinskih časih obljudena. Izkopine pri Sv. Krnu (S. Quirino pri Šempetru), pri Sv. Ivanu na Čelè, vasi Landar nad Nadižo, pri Robiču pod Kobaridom in pri Sv. Luciji pri Tolminu kažejo sledove predromanskega naseljenja. Vse izkopine so precej enotne in kažejo na eno ljudstvo. Zgodovinar Kandler trdi za Karnijo in Beneško Slovenijo, da ni nobenega sledu Keltov in da najstarejši spomeniki kažejo le na Latince. Tudi prof. Rutar je istega naziranja; on še dostavlja, da je vsa keltska teorija narekovana le po odporu proti Slovanom. Tržaški

⁶ Besedo »rebulja« prof. Štrekelj izvaja napačno iz laškega ribollire, aufkochen, kar ne odgovarja niti stvarno niti jezikovno, ker Furlanje ne rabijo romanske oblike, ampak očitno slovensko rabuele, ribuele, rebuila. V bavarskem dialektu rabijo Raifel in Rainfal. Deblo besede »reb« je ruski рѣбъ, etwas Gesprenkeltes, ohranjeno tudi v slovenski besedi je-reb. V Vipavski dolini velja za neko vrsto trte beseda rebec. Rebec je tudi lastno ime na Goriškem, pač pegast človek. Rebulja je torej grozdje šarjenih jagod.

Rezijansko dvorišče

paleontolog Marchesetti pa za izkopine pri Sv. Krnu (S. Quirino) in Sv. Luciji trdi, da so ilirsko-venetske. Prof. Michele Leicht izvaja, da so najdenine v veliki jami na Krnicah nad Tarčentom (La Bernardia) neolitične iz l. 1000 pred Kristom ter loči za Beneško Slovenijo tri kulturne dobe: 1. liguro-evganejsko, 2. iliro-venetsko (Veneti naj bi prišli po pravljici iz Orijenta) in 3. Keltov, ki naj bi prišli okoli 400 let pred Kristom iz gorenje Italije.

Da bi Kelti bili stari stanovalci tudi v Furlaniji, se posebno trudijo dokazati romanski filologi (Aleks. Wolf), sklicujé se na končnico *-acco* in *-icco*, oziroma benečansko *-igo*; pri tem se nanašajo na Francosko, kjer se v krajevnih imenih posebno prva končnica večkrat ponavlja. Seveda ti romanski filologi ne poznajo slovenskega jezika in ne vedo, da je furlanski Martiniacco, Lucinico, Gradnigo očitno slovensko ter da imamo v Goriških brdih vas Martinjak. Lucinico je iz slov. Ločenik in Gradnigo je Gradnik. Seveda bi potem morali tudi priznati, da ima benečanski dože Gradnigo slovensko ime Gradnik in Mocenigo — Močnik.

Zgodovinsko je glede nastopa tujih plemen gotovo le, da so v drugem stoletju napadli Furlanijo Markomani in Quadi ter prišli do Opitergum (Oderzo) l. 169 po Kristu. Od takrat naprej imamo ponovne vesti napadov barbarskih narodov, ki so Furlanijo po vrsti pustošili, a opustošeno zopet zapustili. Prvo vest o naseljevanju imamo edinole za Longobarde. Kdaj bi se naselili Sloveni, o tem nimamo prav nikakega zgodovinskega poročila. Poljski učenjak Baudouin de Cour-

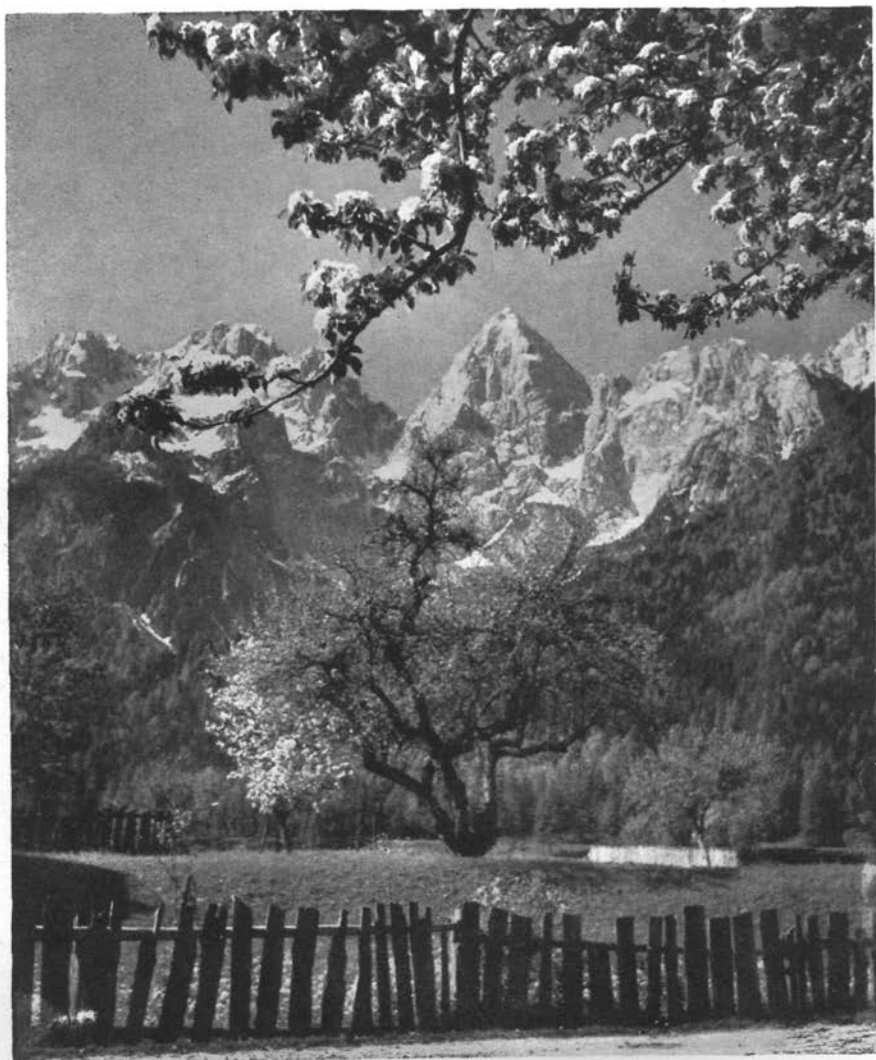

tenaj je prvotno l. 1899 trdil, da je slovensko prebivalstvo Beneške Slovenije avtohtono.

Gotovo pa je, da je zgodovina Beneške Slovenije kakor tudi sosednje Goriške in južne Koroške ter Zilja tesno vezana na zgodovino Ogleja in Furlanije.

Prvo zgodovinsko vest nam prinaša Livij, ko poroča, da so Veneti, tedanji prebivalci Furlanije do Krasa, ovadili v Rim, da se je velika četa Galcev l. 186 pred Kr. polastila sveta v južnovzhodni današnji Furlaniji. Zgodovinarji navadno štejejo, da se je četa 12.000 ljudi polastila griča in okolice pri Medveji, danes vas Medea. Rimljani so na ovadbo Venetov posredovali ter pregnali družino Galcev v gore nazaj. Da so bile te družine Galci, sklepajo zgodovinarji skoraj edinole po besedi Belen, t. j. neko božanstvo, katero so častili pozneje tudi v mestu Ogleju, in po krajevnem imenu Belinja pri Ronkah v južni Furlaniji. Belen naj bi bilo keltsko božanstvo priseljencev, kateremu na čast se je imenoval kraj, beseda Belen torej galska. Vsa vest in tudi tolmačenje besede Belen je po mojem mnenju bolj ugibanje kakor pa znanstveno mnenje. Neverjetno je, da bi bila četa Galcev rinila skoro do morja na kraj, kjer stoji danes Belinija, takrat gotovo neobdelan. Mora se torej vzeti, da je takozvana galska četa, ki je iskala rodne zemlje, pač zasedla grič nad Medvejo, ki je predstavljal prirodno trdnjavo in ima okoli sebe širnega sveta za naseljevanje dovolj. Po drugi strani je oblika besede Belen, Belín, Belinja docela slovenska in je neverjetno, da bi bila v zvezi z galskim božanstvom. Na Tolminskem še živi pravljica o nekem čudovitem bitju, ki se imenuje Belín. Še bolj neverjetno je, da bi čaščenje galskega božanstva v Ogleju imelo svoj izvor od čete Karncev, ki je bivala komaj leto dni v južni Furlaniji. Je pa tudi neverjetno, da bi se četa 12.000 oboroženih mladeničev, bojevitih Galcev, kar brez boja umaknila na povelje iz Rima. Moramo torej sklepati, da je četa tako zvanih Galcev bila večje miroljubno krdelo gorjanov, ki so iskali rodne zemlje ali jih je lakota prisilila k izselitvi.

Rimljani pa so vsled tega dogodka vendar postali pozorni na svojo severnovzhodno mejo ob Krasu in so sklenili ondi napraviti trdnjavo in kolonijo. L. 182 pred Kr. so poslali 3000 latinskih kolonov in l. 169 še 1500 kolonskih družin. S tem se šele pričinja jasna zgodovina Ogleja in Furlanije. Oglej se je vsled ugodnega položaja razvil v latinsko »ingens urbs«; Ausonius imenuje za IV. stoletje po Kr. Oglej kot deveto med velikimi mesti takrat vsemogočnega rimskega cesarstva. Navadno štejejo, da je Oglej imel okoli 600.000 prebivalcev in po rimskem kolonskem sistemu je gotovo, da so meščani širili daleč naokoli Ogleja svoje pristave — villae. Tako se je polatinil južni del Furlanije ob Soči pod Krasom. Oglej je imel kot velika vojaška trdnjava, obenem pa kot velik trgovski emporij, silnega vpliva na vse

Pomlad v Martuljku

Foto prof. Janko Ravnik

dežele daleč okoli. Iz Ogleja so vodile trgovske in vojaške ceste: na vzhod čez Kras (Oera)* v Istro in Trsat; na severovzhod čez Hrušico (ad Pyrum) na Nauportus in Aemono; na sever čez Čedad (Civitas Julii) in Predel, ad Silanos (t. j. k Ziljanom), po dolini Tilmenta čez Pontebanski prehod in Kanalsko dolino in čez Križni prelaz (Passo di S. Croce-Plöckenpass** 1362 m) na Koroško, ter na zahod Via Postumia čez Treviso v Italijo. S to cestno mrežo je zgodovina Slovencev kakor z verigo vezana na zgodovino Ogleja in Furlanije.

(Dalje prihodnjič.)

Dr. Jakob Prešern

Imenoslovje okrog Begunjščice in Stola

(Konec.)

Lastninsko vprašanje Kopišč je za nejurista kar enostavno, v resnici pa pravno precej zapleteno. Za razmotrivanje slednjega vprašanja tukaj ni mesta; a Bog ne daj, da bi se morale z njim pečati sodnije in advokatje. Nekaj kopišč je zvezanih z lastnino gotovih hiš v Begunjah, Poljčah in na Zgoši trajno, druga pa se ne kosijo leto za letom od istega upravičenca. V zemljiški knjigi je bilo to vprašanje ob tedanjih nejasnih pojmih o občini, stari srenji, solastnini itd. precej nerodno izvedeno, dejansko stanje pa bi nazadnje odgovarjalo. Upravičenci, ki ne uživajo stalno istega kopišča, ga dobijo vsako leto novo dodeljenega. Po morda zelo starih tradicijah se zberejo ti vsako leto na Veliki ponedeljek in določajo kopišča z žrebom. Imena kopišč, v Begunjah napisana na deščice, na Zgoši označena s številkami na

* Oera zgodovinarji in filologi docela napačno tolmačijo. Oera je očitno grška beseda *ὄκρα* mons confragosus; saj so grški trgovci že davno pred Kristom zahajali v severni zaliv Jadranskega morja. Ocris, Oera pa je prevod za Kras; saj beseda Kras ravno pomeni razkršeno kamenje. Ta beseda se nahaja kot lastno ime daleč po Slovenskem in Hrvatskem, je pa tudi še v generičnem pomenu izraz za svet ostrega, razbitega skalovja. Seveda bôde to ime romanske in germanske učenjake v oči; radi tega prenašajo Oera od Krasa proč na rajdo gor od Čavna do Nanosa. Da pa je Oera današnji Kras, kaže tudi etnično ime, katero so rabili Rimljani za prebivalstvo ob bregu morja in nad Trstom: »Subocrini«, t. j. predkraševci. Sicer pa, kdor čita Strabonovo poročilo, dobi točno označeno lego Oera za Kras; Strabo piše: »Oera autem pars Alpium humilium qui ad Carnos accedunt, per quam ab Aquilea curribus portantur merces ad locum cuius nomen est Nauportus.« — »Oera je del nizkih Alp, ki pristopajo na Karne, po katerih se iz Ogleja z vozovi blago vozi do kraja, ki se imenuje Nauportus (Vrhnika).« Sledovi Strabonove ceste (glej Archeografo Triestino) čez Kras so deloma še dobro ohranjeni ter kažejo smer od Ogleja čez Tržič (Monfalcone), Komen, Rihemberk, Vipavsko dolino in Hrušico. Ime Montes Albii pa je prirodno dano za gola, beleča se pobočja od Čavna do Nanosa. Nad njimi so Alpe.

** Nemško ime Plöckenpass je po vasi Plöcken na koroški strani 1215 m, slovenski pleka, t. j. lesa, v furlanskem odgovorno »In Stalis«. Slovensko ime Plekce za stajo je tudi v kotu Dunje pod Poliškim Špikom.

kroglicah, se vržejo med dva klobuka in potem potegnejo od vsakega posebej. V narečju se kopišča na Veliki ponedeljek »vzdigujejo«.

Imena kopišč so za jezikoslovca lahko prav zanimiva. Čas beži in jih rešujem pozabi:

Begunjska kopišča: Poljanski Rob, Mali in Veliki Mrhnè⁴², Pečnik, Ksèr⁴³, Kserič ali Kseriček, Jezik, Nóvenski Rob, Veliki Javor, Smreka, Žleb, Zgornji Visoki Rob, Gladka Záplata, Trnjevec, Ozki Plaz, Mrhneči Plaz, Kamenita Zaplata, Zatrèp, Čreva, Široki Plaz, Pridáva, Zeleni Plaz, Zapéčen, Rudno Brdo, Mali Pungart, Veliki Pungart⁴⁴, Lepenje, Medvedov Ritnik. Poleg tega večje število Črténj⁴⁵ (Črténje), ki imajo imena po lastnikih, n. pr. Bohinčevo Črtenje itd. Vsega skupaj je za Begunjce 27 kopišč, ki se žrebajo, ostala pa so tako zvana Črtenja, ki so v stalni lasti in imajo imena po lastniku.

Poljska kopišča: Za Grmovjem, Spodnje (sc. kopišče), Za Grmovjem, Poljanski Rob, Gladko in Ozko (sc. kopišče) in Spodnje pri Gmajni.

Kopišča vasi Zgoša: Pri Begunjskem, Ravne Niše⁴⁶, Pri Begunjskem to na Ravnih Nišah (dolgo ime!), Jezik, Ratitno, Pri Jeziku na Jelševju⁴⁷, Malo na Jelševju, Ovčja Planja, Roža, Župansko⁴⁸, Junčevce, Malo nad Vodo, Dolgo, Na dve Plati, Strmo, Kozjek, Kamenito, Široko, Bukovje, Za Grmovjem to, Na dve Plati Kamenito.

Ugotovitev vrhov na Begunjščici po dr. T. je vobče pravilna. Na točki 1757 Mali Vrh gradi Radovljiška podružnica SPD novo kočo s krasnim razgledom na Savsko dolino, Bled, Triglav ter pečevje Stola in Srednjega Vrha. Točka 2063 je točno Veliki Vrh; zoper označbo Vrh Vrtače na Begunjščici ne ugovarjam (1785), čeprav med domačini nima imena. Ravno tako nima imena točka 1520 ne v Begunjah, ne pri Sv. Ani ter je ime Sv. Ane Gora zanjo manj srečno izbrano, ker vzbuja domnevo, da na njej stoji Sv. Ana. Domačini pri Sv. Ani imenujejo včasih točko Vrh nad Tunelom.

Na pobočju pod Velikim Vrhom, tedaj ne pod Debelo Pečjo,⁴⁹ so Ravne Niše⁵⁰ kot prvo kopišče, tik nad med Begunji slavnim stu-

⁴² Mrhnè je precej slabo kopišče, ker ima veliko kamenja med travnato rušo. Baje so bile tam nekoč ovčje staje.

⁴³ V zemlj. knjigi je vpisan kot Alpenwiese Kser. To čudno ime je lovec Kralj dr. T. napačno razložil. Kako posebno dobro seno (zakaj od tega Kser?) tam res ne raste. Po dolgem povpraševanju sem dobil od dveh strani isti odgovor, da pomeni kser neko rastlino, ki je je na tem mestu posebno veliko. Raste v grmičkih in cvete baje vsako četrto leto. Zaradi poznega časa pa njenega botaničnega imena še nisem mogel ugotoviti.

⁴⁴ Spačenka iz Baumgarten.

⁴⁵ Po razlagi domačinov pomeni Črtenje ono kopišče, ki je bilo izrisano, izčrtano iz skupnih kopišč. Ta razlaga je najbrže pravilna, ker so Črtenja v trajni lasti.

⁴⁶ Razlaga dr. T. bo najbrže pravilna za globelast svet. Ravne Niše tedaj globelast svet na malih ravninah v strmini.

⁴⁷ V narečju »Voššek«. Narečje imenuje jelšo kot »Vošo«.

⁴⁸ V narečju »Špansko«. Brez skupnosti s Španci. To kopišče je namreč užival nekoč vaški župan na Zgoši.

⁴⁹ Dr. T.: Debelá Skala. To ime ni v rabi; dr. T. jo precej netočno lokalizira.

⁵⁰ Dr. T. postavlja to kopišče pod Debelo Peč, kar je napačno.

dencem Rožo, čudovitim po svoji legi in izbornim po svoji bistri studenčnici, ki povzroča po mnenju domačinov izredno hitro prebavo. Ta studenec nikdar ne usahne, tudi ne v največji suši. Pod njim je kopišče Roža.

Debela Peč, zelo markantna po svoji zunanosti, leži zahodno od Velikega Vrha, pod njo je kopišče Pečnik, pod njim Kser in Kserič, nižje doli Čreva, Zatrep in Široki Plaz.⁵¹

Greben Begunjščice je tja do njene Vrtače 1997 izredno oster, ker pada strmo proti severu in jugu. Skalovje je na severu razdrapano, razdeljeno z robovi in melišči, ki segajo z grebena prav v dolino na severu. Niti za plezalne vaje to skalovje ni pripravno, ker je izredno krhko. Iste kakovosti je skalovje tudi na njeni južni strani; zlasti varajoče so tiste skalice, ki tako nedolžno gledajo iz travnate ruše, v njej često slabo zasidrane, a obkrožene z najlepšimi planikami; v narečju se imenujejo škrvante. Več smrtnim nesrečam na Begunjščici – bilo jih je več, ko marsikje drugje – je bil vzrok v škrvantah in tako zapeljivem travnatem pobočju, ki spominja nekoliko na slavna pobočja Höfatsev v Allgäuju. Severno pobočje nima skupne označbe. Od domačinov ni obiskovano in zemlja tam ni nič vredna. Dasi je tu paradiz za gamse, tudi lovci niso bili razkošni v označbah. Severno pobočje zato nima skupne označbe. Vajnež⁵² ni označba za celotno severno pobočje, temveč samo za del in rob, ki drži zarasel približno od izvirka Završnice proti grebenu. Mel z Vel. Vrha v dolino je Doslovški Plaz, nazvan po vasi Dosloviče, oni vzhodno od njega pa ima splošno udomačeni naziv Šentanski Plaz. Oba oklepata skalnat rob, ki se odcepi z Vel. Vrha proti severu s strmim padcem v dolino. Ta rob ima zgoraj značilno ime Škatlje (pl.). Z Malega Vrha 1757 sem zasledil pravilno dr. T. označbo Mecesnovec in nižje doli Bukovec. Drugih imen na severnem pobočju Begunjščice nisem mogel dognati in jih tudi sam ne vem.

IV.

Kje je Z e l e n i c a in kaj je Zelenica? Kaj označuje narod s tem imenom? V tem pogledu vlada v resnici velika zmedarija, ki jo je treba urediti. Pravilno ugotavlja dr. T., da ljudstvo v Begunjah in bližnji okolici govori, da gre čez Zelenico na Koroško po onih prehodih v Medji Dol, v Poden ter čez 1705 (1785?) nad Zeleniškim sedlom. Lovec Kralj kot Begunjec tam tudi v imenoslovju ne more biti doma, ker kot lovec tostranskih lovišč tam ni imel opravka. Njegovo mnenje, da se poleg planine 1364 ter sedla 1535 zove Zelenica vse pobočje od Lubeljskega prelaza pa do Nemškega Vrha in ki ga sprejema menda tudi dr. T., bo zelo težko pravilno. Jaz sem do sedaj

⁵¹ Dr. T. meni, da je Debela Peč pod Vel. Vrhom. Leži precej zapadno.

⁵² Tudi meni je znan V a n e ž v skupini Zaplate. Gorskega lanu na severnem pobočju Begunjščice skorajda ni. Morda izhaja ime od drugod, ker bi narečje izgovorilo Lanež kot Vanež, ne pa kot Vajnež.

Stol z Begunjščice

Foto dr. Prešern

po razgovorih z domačini iz občine Breznice bil vedno prepričanja, da Zelenica ne sega v pečevje. Povpraševal sem vnovič pri lovcih in domačinih, ki so me potrdili v moji veri vnovič. Po njih — ko sem jim izrecno predočil mnenje lovca Kralja — velja ime Zelenica kot kolektivno ime za ono zeleno dolino, med pustim skalovjem zlasti spomladi tako sveže in kontrastujoče zeleno dolino, ki se vleče od približno 1364 do sedla 1534 v rahlih etažah. Zato ne sme motiti za našo Zelenico v avstr. karti v grebenu od 2027 do 1502 vrisano ime Zelenica, ker je to za našo Zelenico napačno ter velja le za koroško stran.⁵³ Tudi ne morem sprejeti ravno tako napačno vpisane in od dr. T. vnovič vpeljane označbe Zeleniška Planina za planino 1364, ker je zanjo povsem udomačeno ime Smokuška Planina (kot last upravičenec vasi Smokuč).

Od Smokuške Planine si slede podrobne označbe proti Zeleniškem Sedlu: Pungart ob izviru Završnice nekoliko severno na malem robu, Spodnje in Zgornje Lužice in končno Kumerni Rob, tik preden se pride do smučarske kočice v Zelenici.

Greben, ki sega z Velikega Stola proti vzhodu do Lubelja kot oklep Zelenice na severu, je skupen nam in Koroškim Slovencem. Saj je znano, kako malo stikov je bilo med nami pred otvoritvijo nove železnice, kako kratko so trajali ti stiki in je zato umljivo, da se koroško in naše imenoslovje za nekatere skupne vrhove ne more skladati. Ne bilo bi napačno, da bi se to ustvarilo, in sicer v prvi vrsti iz onih imen, ki so obema nedvomno skupna. Glede različnih za isto

⁵³ Prim. dr. Šašel, Imenoslovje Koroških Karavank, Plan. V. 1930, str. 280.

točko pa bi se naj odbrala ona, ki so najkrajša in najmarkantnejša. Mislim nadalje, da je najpravilnejše, če se ne dreza v imenoslovje čisto Koroških Karavank, ki ga je tako lepo ugotovil dr. Šašel. Slednjemu kot ondotnemu domačinu, tedaj vsekako dobremu poznavalcu domačega narečja, ki hodi često zelo stara, pri nas že davno zabrisana pota, dajem po opisanih izkušnjah prednost pred vsakomur. Na nekatere netočnosti, ki izvirajo iz nepoznanja narečja pri dr. T., bom opozoril spodaj v pripombah k narisu.

Veliki Stol pošilja proti severovzhodu oster greben, ki kulminira v točki 2103. Moj izvestitelj, domačin iz občine Breznica, v mladih letih divji, sedaj zapriseženi lovec najemnika markija de Polignaca iz Podvina, ne ve za ta greben označbe. Tudi dr. T. je nima, pač pa dr. Šašel: Belščica.⁵⁴ To ime lahko ostane nadalje neizpremenjeno. Med 2103 in 1960 znani prehod na Koroško mi je isti označil kot Vrtačo (dr. T. Čez Vrtačo); vedel pa je, da je nekje zapisano Sedlo Belščica (v avstr. karti), a je to ime odločno odklanjal kot ime, ki tukaj ni v rabi (glede na dr. Šašla tudi ne napačno!).

Z Malega Stola se odcepi veja, ki drži do točke 2147, ki pada v zelo razdrapanih pečinah proti jugovzhodu. Vzhodno od te se nahaja osamljena mogočna skala s točko 1930. Ta skala je v mojem spominu vedno le kot Srednja Peč in mi je bila znova tako označena (1930).⁵⁵ Kakih Orgelje nisem poznal nikoli, vodnik Kralj pa je povedal radi interesantnosti morda vedoma Orgeljee, morda pa tudi nerazložno ime za razdrapano pobočje, padajoče s točke 2147, ki mi jo je moj vodnik označil kot Orličice ali Orlice. Imena Rigeljca za točko 2147 samo nisem mogel ugotoviti ter ga zato ne morem zanikati.

Točka 1799 je nedvomno Srednji Vrh. Z Vrtaškega sedla ali sedla Belščice se dviga oster greben, ki gre preko točke 2103 na najvišjo točko 2180. Za točko 2180 je pri domačinih splošno v veljavi Nemški Vrh.⁵⁶ Badiura ima prav, ko sprejema to ime, akoravno ga dr. Šašel odklanja, nazivajoč ga Visoka Vrtača z željo, da naj pri tem ostane. Dr. Tuma ima oba naziva, Knafelec samo Vel. Vrtačo. Teh Vrtač pa je v naših gorah tako ogromno število, da je vsako Vrtačo treba še posebej označiti podrobneje. Res je, da Korošci po dr. Šašlu nazivajo ta vrh kot Vel. Vrtačo, a je s tem označba še vedno preozka. Naj ostane domačinom iz občine Breznica dobro znani Nemški Vrh.⁵⁷

⁵⁴ Dr. Šašel, l. c.

⁵⁵ Pravilno Knafelec v svojem narisu. Avstrijska karta napačno kot Deutscher Berg.

⁵⁶ Knafelec napačno Nemški Vrh za greben od 2027 do 1785!

⁵⁷ Ko je ta spis bil že v rokah urednika in v tisku, me je dr. Šašel znova opozoril, da vztraja na imenu Visoka Vrtača. Tega naziva s koroške strani nikakor ne zanikam. Od juba pa se vrh imenuje gotovo Nemški Vrh, ime, ki je meni znano že nad 20 let in katerega sem ugotovil tekom priprav za ta spis zopet ponovno na mestu samem. Spominjam se še prav dobro, da sem za naziv Visoka Vrtača izvedel šele veliko kasneje in potem dognal, da izvira s koroške plati. Ime Nemški Vrh se ne da izbrisati ali zatajiti. Zgoraj sem samo zapisal svojo ugotovitev in stavlil svoj predlog, ki sem ga skusil tudi stvarno utemeljiti. Nič nimam zoper to, če ne

Vzhodno od točke 2103 pripelje na greben nova steza od smučarske kočee v Zelenici. Vodnik mi je to točko označil kot Velika Vrata, ves greben od tam proti vzhodu s pobočjem vred do Nemškega Vrha pa kot Na Sovnjacih (okrog točke 2103).

Melišča, ki pridržijo s Stolov, Belščice in z Vrtaškega Sedla, preidejo na severu od Srednje Peči 1930 in vzhodno od nje v lepo kotlino, zaraslo z ruševjem, ki se imenuje V Kožnah, s travnato tratico Vrtec; preko Kožen pridrži stara pot iz Zelenice od izvira Završnice za Srednjim Vrhom čez malo sedelce Šijo.⁵⁸ Globel, ki drži iz Kožen med Srednjo Pečjo in Srednjim Vrhom, se imenuje najprej pri Podražkih Kočah, dalje doli Štengice, Zagon, Plaznina in Na Kopišču, kjer stoje lovske kočee. S točke 2180 Nemškega Vrha in Sovnjakov pridržita dve meli, ki se združita in nosita potem skupno ime Brunek. Od Šije proti jugovzhodu, proti Zelenici, si slede označbe Zgornja in Spodnja Planja in končno Za Rigljem. Z Nemškega Vrha se odcepi proti jugovzhodu skalovje, imenovano Mala Glava.

Vzhodno od Nemškega Vrha si sledita točki 2028 in 2027. Za 2028 predlaga dr. T. Vrh Rjavce. Dr. Šašel imenuje to točko Palec in mu je pritrditi, ker je ime vsaj na Koroškem že udomačeno. Za točko 2027 predlaga dr. T. Vrh Zelenice, kar ne odgovarja obsegu Zelenice. Moj vodnik mi je povedal za ta vrh lepo ime Zelenjak in ga je označil kot zelo staro, znano mu iz zgodnje mladosti. Za točko 1857 in okolico pa mi je neodvisno od dr. Šašla podal ime Na Možeh. Kotlina med Nemškim Vrhom, Palcem, Zelenjakom in Možmi se imenuje Suho Ruševje. Odločno mi je zanikal, da bi se ime Zelenica moglo nanašati na pobočja točk 2027, 1875 tja do 1502, zlasti na ona, ki so gruščata in le redko zarasla s cvetjem. Ta pobočja imajo še posebej imena, od katerih mi jih je nekaj naštel, a ne sklenjena.

Glede ostalih točk okrog Stola in Begunjščice nisem mogel ugotoviti kakih posebnih nesoglasij. V skupino Košute se ne spuščam, ker bi bil tujec v Izraelu.

Primerjajoč svoje izsledke, dr. Šašlovo imenoslovje in dr. Tumov naris, prihajam do sledečih zaključkov v legendi k citiranemu narisu:

- 658 — Brinji Vrh.
- 734 — Medvode. (Dr. T.: Luknja).
- 804 — Žičica.
- 839 — Sv. Peter.
- 863 — Mali Vrh na Pečeh.
- 873 — Na Savah.
- 912 — Nad Zijalko. (Dr. T.: Vrh Njivice).
- 954 — Beli Mel. (Dr. T.: Veliki Mel).
- 985 — Vrh Praprotnikov. (Dr. T.: Jelenji Kamen).
- 995 — Kališča. (Dr. T.: Kališče).
- 1054 — Vrh Velikih Gač. (Dr. T.: Paradiževa Skala).
- 1075 — Lukenjske Peči. (Dr. T.: Zaúkovske Peči).
- 1076 — Smokuški Vrh.

bo sprejet; utajitev pa bi ne imela več smisla, ker so to ime že pred menoj pravilno ugotovili in zapisali drugi. (Op. pis.)

⁵⁸ Šija pomeni v srbohrvaščini tilnik. Označba je zelo točna.

- 1076 — Smolnik.
 1079 — Matuhovec.
 1128 — Planinica s Kalvarijo. (Dr. T.: Jermanova planina).
 1133 — Pleče. (Dr. T.: Pleča).
 1138 — Kozji Hrbet po dr. Šašlu. (Dr. T.: Kozji Hrib).
 1183 — Rovt. (Dr. T.: Tolsti Vrh).
 1190 — Poljška Planina.
 1224 — Tolsti Vrh. (Dr. T.: Kameniti Ovčevnik — označba velja za nezarisano točko 862).
 1252 — Vrh Luž. (Dr. T.: Za Bednom).
 1288 — Vrh Mlečnice. (Dr. T. brez imena).
 1309 — Za Ozko Pečjo s planino Préal. (Dr. T.: Prevala).
 1316 — Pri Knapih. (Dr. T.: Rudnik).
 1364 — Smokuška Planina. (Dr. T.: Zelenica Planina).
 1365 — Veliki Vrh v Čreslovcu. (Dr. T.: Kisovec).
 1394 — Kačjak, po dr. Šašlu. (Dr. T.: Baranta, a po dr. Šašlu Barenta dalje proti severu).
 1411 — Vrh Petelinjih Planj. (Dr. T.: Drmalščica, sicer Drmajka).
 1450 — Podgorska Planina. (Dr. T.: Dobrščica Planina).
 1463 — Veliki Rob.
 1489 in 1499 ležita v Košuti. Za 1489 dr. Šašel nima imena, za 1499 pa Žerjavov Praprotnik. — Dr. T.: Praprotnik.
 1502 — Povna Peč.
 1520 — Vrh nad Tunelom. (Dr. T.: Sv. Ane Gora).
 1534 — Zeleniško Sedlo. (Dr. T.: Zelenica sedlo).
 1535 — Močilo po dr. Š. (Dr. T.: Bele Peči — Močilo).
 1581 — Kozenski Rob po dr. Š. (Dr. T.: Kozjak; po dr. Š. Kozjak dolec med 1581 in 1215).
 1600 — Mečičarska Peč po dr. Š. (Dr. T.: Sveta Peč; po dr. Š. Sveta Peč točka 1554).
 1630 — Mačenska Planina. (Dr. T.: Mačkovska Planina, kar je slovnično napačno. Ime prihaja od vasi Mače, ne pa od mačka ali Mačkovca).
 1636 — Dobrča. (Dr. T.: Pleša).
 1640 — Dolič po dr. Š. (Dr. T.: Čez Rjavec Sedlo).
 1658 — Kosmatica po dr. Š. (Dr. T.: Kosmatec).
 1705 — Čez Zelenico Škrbina?
 1712 — Vrata po dr. Š. (Dr. T.: Mačkovsko, t. j. Mačensko, oz. Mačevsko Sedlo).
 1736 — Mali Vrh nad Mačensko Planino. (Dr. T.: ...Mačkovsko).
 1757 — Mali Vrh na Begunjščici.
 1798 — Rjavica po dr. Š. (Dr. T.: Beli Kamen).
 1799 — Srednji Vrh.
 1841 — Grlovec.
 1930 — Srednja Peč. (Dr. T.: Orgeljce).
 1960 — Svačica. (Dr. T.: Belščica ali Svatščica; po dr. Š. je Belščica 2103).
 1966 — Baba ali Korošica (od jugosl. strani tako nazvana. Po dr. Š. Košutica).
 1997 — Brez imena. Dr. T.: Vrh Begunjske Vrtače. Predlagam Vrh Vrtače na Begunjščici.
 2016 — Ovčji Vrh.
 2027 — Zelenjak. (Dr. T.: Vrh Zelenice).
 2028 — Palec po dr. Š. (Dr. T.: Vrh Rjavce).
 2147 — Orličje ali Orlice (po dr. T. morda Rigelje).
 2180 — Nemški Vrh. (Dr. T. tudi Vrh Vrtače, dr. Š. Visoka Vrtača).
 2198 — Mali Stol.
 2236 — Veliki Stol.

V narisu je napačno zarisani tek potoka Blatnice, Sivora na južnovzhodni strani točke 1636 ne obstoji. Vajnež na severnem pobočju nima takega obsega.

Ob sklepu se zahvaljujem gđc. Tončki Fistrovi za podatke iz zemljiške knjige okr. sodnije v Radovljici, g. Ivanu Ankele-tu za podatke iz okoliša Sv. Ane in g. Alojziju Bulovcu, svojemu rojaku in učitelju v Begunjah, ki je spis pregledal, končno tudi dr. Rusu, ki mi je preskrbel točne citate iz meni tukaj (v Škofji Loki) nedostopnih, sicer pa znanih virov.

Po vrhovih preko skupine Rateških Ponc

Leta 1927. sem prišel prvokrat v ta konec Julijskih Alp. Polezel sem po navadnem potu na Srednjo, Visoko in Zadnjo Ponco; takrat sem se držal le zaznamenovanih potov. Pred nekaj leti sem bil namreč videl pri plezanju po Jalovčevi severovzhodni steni, kako je eden izmed plezalcev zdrčal po steni in zabingljal na vrvi. Ta pogled me je presunil v dno srca in sklenil sem, da ne bom nikdar več plezal.

Ako pa si prehodil že vse vrhove po zaznamenovanih potih, moraš le kreniti s teh. Saj je še toliko lepih vrhov Julijskih Alp, do katerih ne vodijo rdeči znaki, in ti naj le ostanejo taki; saj po »svojem« ni tako težko hoditi: treba ti je poleg volje tiste razboritosti, da si ne upaš več, nego je v tvojih močeh. Pa boš uspel.

Ponovno zanimanje za to skupino mi je zbudila dr. Kugyjeva knjiga »Aus dem Leben eines Bergsteigers«; saj je tej skupini posvetil krasno poglavje. Čital sem tudi v »Hochtouristu«, da so napravili italijanski alpinci zaznamenovano pot od Zadnje Ponce preko Struga na greben Vevnice, kjer zavije na vzhodni greben Mangrta; da pa je ta slabo zavarovana in opasna. To bi bilo kaj za mene.

Pridobil sem za pot še dva tovariša. Poskusiti smo hoteli najprej po vojaški poti na Strug in Vevnico, na V Koncu Špico in Kotovo Špico pa po grebenu s sedla med Vevnico in V Koncu Špico.

Dne 15. julija predlanskega leta smo se vzdignili iz Planice na Srednjo Ponco in od tam na Zadnjo. Od te se je že nadaljevala vojaška pot, ki nas je privedla preko škrbine na Strug. Pot se drži še precej grebena, le na nekaterih delih, ki pa niso posebno težki, se ogne, morda s stratežičnih vidikov, na italijansko stran.

S Struga prehaja pot v naslednjo škrbino in od tu dalje ob grebenu Vevnice preko zahodne stene. Temu delu pota — preko zahodne stene — se ne more primerjati po svojih težkočah niti pot čez Plemenice na Triglav. Sem in tja so vsekane v skale stopnje, vrvi so pritrjene večinoma le zgoraj, da se poteguješ kar prosto po njih kvišku. Vrhutega so slabe in nesigurne, pod teboj pa skoraj navpična stena. Prav oddahnili smo si, ko smo prilezli na greben Vevnice. Tu smo se ocepili od vojaške poti; vendar so nas še privedla rdeča znamenja po lahkem grebenu na vrh Vevnice.

Pot je težka in opasna, a trud poplača krasen razgled. Saj hodiš nad dvema izmed najlepših dolin Julijskih Alp, med Planico in med dolino Mangrtskih jezer, in to vedno v višini nad 2000 m.

Krasen razgled naokrog po Julijskih Alpah od Triglava in Škrlatice tja do Mangrta, Kanina in Špika nad Policami (Montaža). Spodaj se blestita zeleni očesi Mangrtskih jezer, ki gledata proseče v nas. Vemo, zakaj!...

Z Vevnice smo sestopili po lahkem pobočju v sedlo. Radi pomanjkanja časa smo opustili V Koncu in Kotovo Špico. Na takih potih se človek večkrat uračuna s časom. — Obrnili smo se na vzhodno stran proti Planici. Vedeli smo, da je niže doli edini prehod po polici preko vzhodne Kotove stene. Po strmo poraslem vzhodnem pobočju V Koncu Špice smo prečkali z velikim naporom proti Kotovi steni. Sem in tja smo zasledili ostanke kozje steze, kar nas je navdajalo z upanjem, da najdemo prehod. Kmalu je pobočje prešlo v steno, tam pa se je odražala zaželena polica. Po tej smo rinili skoraj po vseh štirih.

Nad nami in pod nami skoraj navpična stena, a polica je bila nizka in kakor vrezana v steno. Sčasoma je postajala širja in prišli smo na prod Kotovega sedla. Čutili smo, da se nam je odvalil od srca precej velik kamen. Preko proda smo prišli kmalu na zaznamenovano stezo iz Koritnice preko Kotovega sedla v Planico. V Planici smo se ozirali na Kotovo in V Koncu Špico in jima obljubili skorajšen poset.

*

Čez mesec dni smo bili trije tovariši zopet v Planici. Namenili smo se preko zahodne stene na Kotovo Špico in odtam po grebenu V Koncu Špice v sedlo med V Koncu in Vevnico. Takrat smo bili oboroženi s plezalkami in z vrvjo; na takih potih imej vedno te reči s seboj, če tudi jih morda ne boš rabil!

Po zaznamenovani poti smo prišli na Kotovo sedlo. Sledeč opisu v »Hochturistu«, smo prešli po poševni polici na zahodno stran Kotove Špice. Tam smo zavili po strmih, prepadnih policah zahodne stene okoli gladkega predvrha Kotove Špice v smeri proti žlebu, ki se vleče iz Koritnice v škrbino med Kotovo in V Koncu Špico. Še preden smo prilezli do žleba, smo se obrnili kvišku, kjer smo priplezali preko strmega skoka v drug žleb. Po lahki poti smo kmalu dosegli vrh. — Razgled je s Kotove Špice tako obsežen ko z grebena. Jalovec in Mangrt sta se bliščala pred teboj ko na dlani. Kar težko smo se vzdignili dalje, a morali smo se, ker nas je čakal še najtežji del: greben V Koncu Špice.

Z vrha smo se spustili preko malo izražene škrbine na V Koncu Špico. Sem in tja smo se umikali grebenu na vzhodno stran, ker je na nekaterih mestih posajen s previsnimi stolpi. Na vrhu V Koncu Špice se nismo ustavili. Lezli smo kar naprej po grebenu. Kar sem jaz zašel v veliko zagato. Hotel sem se spustiti preko malega previsa na nižjo, a nagnjeno polico, pa sem bil prekratek. Nazaj nisem mogel, skočiti na polico obut v čevljih se pa nisem upal, ker bi bil skoraj gotovo zdrčal. Le s težavo sem se okrenil proti grebenu in se spustil po rokah na polico. — Še danes me strese, ko se spomnim na ta dogodek — včasih le preveč zaupamo samemu sebi! — Tovariša sta se bila medtem spustila na vzhodni strani po lažjem prehodu.

Greben je postajal vedno strmejši in celo previsen. Zato smo se umaknili na lažjo zahodno stran. Plezali smo dalje po zahodni steni tik grebena. Stena ni težka. Vseeno smo se iz previdnosti spustili po vrvi na nižjo polico. To smo storili zaradi prejšnjega pripetljaja: tak dogodek te sili k previdnosti. — Še kratak, lahek kamin, in bili smo na sedlu. Tu smo si privoščili precejšen počitek in smo poskrbeli za telesne potrebe. Prej itak nismo imeli za to časa; tudi ti bolje tekne, ko imaš najhujše za seboj.

S sedla smo zlezli na Vevnico. Po tovariševi želji, ki ni bil z nami na zadnji turi, smo šli zopet po vojaški poti. Stalo nas je pa dosti truda, preden smo prišli preko zahodne stene Vevnice. Zopet smo hodili gor in dol preko Struga in Zadnje Ponce; a napora nismo dosti občutili, ker smo medtem uživali krasen razgled. S tovarišem, s katerim sem bil tudi na Poncah, sva hodila počasi proti Srednji Ponci, dočim je tretji tovariš medtem še pohitel na Visoko Ponco.

Skupno smo se vračali s Srednje Ponce v dolino in kovali med potjo načrte za prihodnje leto. — Iz tihe planinske samote smo stopali zopet bučnemu življenju nasproti.

Ojstrica pozimi

Foto Ivan Smigoec, Celje

Ludvik Zorzut

Velika Noč na Korošici

(Romanca v prozi.)

»Tisti čas, ko ... sneg za to leto slovo je že vzел...«

Pohore mi je zapel, peli so mi otroci in klavir, violina, harmonika in v vazah so mi zvončki zvonili, trobentice trobentale eno melodijo: »Pomlad! Pomlad!« Z razdvojenimi čustvi sem gledal, kako si zmagojuča Vesna osvaja Pohorje. Smuči v kotu so me vprašujoče pogledale: »Kaj boš?« — »Pa bom šel na planince, kjer še vedno sneg gre,« tako je zapelo nemirno srce. — In tisti čas, ko je Velika Noč šla mimo nas, se je zgodilo, da sem v smučarskem dresu vstal, zadel namazane smuči in šel v planinski Emavs: v Savinjske Alpe.

»Desiderio desideravi« — hrepeneča želja me je obšla. Mladi mariborski, celjski dečki, vzljubljeni mi na Pohorju, so že ves Velikonočni teden taborili na Korošici. »Za vami, fantje! Zimsko veselje ste tja odnesli s seboj; zdaj me čakate in pripravljate pot...« Po Savinjski dolini ropoče avtobus. »Dan se je nagnil, ostani z nami,« so me vabili prijatelji. Odtrgal sem se od savinjskih Emavsev: »Jaz grem na Korošico! Vesele praznike!«

Izginjajo v temi Braslovče, Letuš, Mozirje, Nazarje. Kjer so pri okencih svetile lučice, tam smo se ustavljali. Ljubno! Le dalje skozi teme v ozke soteske. Motor in Savinja sta glušila te nočne samote.

Luče! Izstopil sem sam. Hotel Ojstrica. Deveta ura zvečer. Sam. Po kratki seji z gostilničarjem in z oskrbnico Dežmanko kratek sklep: »Naprej do Planinška! Zjutraj na Korošico!« »Desiderio desideravi — ta vroča želja!«

Kje je Planinšek?

In šli smo v noč po neznanih poteh: jaz smučar in laterna. Za vasjo ob poledeneli Lučnici (ali Lučki) po stari cesti, ki potuhnjena leze skoz rokovnjaške črne grabne na Kamnik, me je vodila markacija, zvesta ponočna spremljevalka po dolini Podveže — Podvolovljek. Hladna noč me je vedno bolj zavijala v svojo široko, temno haljo, ki jo je razprostrla med Podvežo, Rogatcem in Lepenatko. Nebo mi je prižgalo le nekaj motnih zvezd. Pa se mi je markacija, ki me je s ceste sunkoma dvignila v strmi vzpon, že izgubila med hlodovjem in gruščem divje razritega hudournika. Pri kmetski bajti so se spravljali spat. Sklical sem jih, da so mi pokazali dalje. Vijugasta steza me je naglo potegnila s seboj okrog zaraslih hrbtov, globokih jarkov, strmih reber vedno bolj navkreber. Že sem stopil na sneg v sledove stopinj. Nočna ptica je zaplahutala skozi črno lesovje. Pa so me zajele pošastne teme; ali me bodo požrle? A strah je hodil za menoj, pred menoj pa je korakala korajža. Pri Hladniku sem že. Selo nevzdravno spi. Splazim se okrog hišnih voglov. Markacija? Kak človek? Še pes ne zalaja! Pri zadnji bajti pa sem zbudil poštene krščanske ljudi, da so spravili na pravo pot ponočnega rokomavharja. Otroci so se zbudili, selo se je zbudilo, vsi psi so zalajali... In moj strah se je zmanjšal in me nesel, nesel navzgor.

Ura je enajsta. Planinšek mora biti blizu. Sem pri plotu. Zapustim markacijo in krenem na levo po kolovozu skoz goščo. Nobenih stopinj? Na planem pri ograji postanem, poslušam. Nič! Zakličem... Vse tiho. Kje je Planinšek? Nazaj k markaciji! Laterna je pojemala, ko obstojim pri drvarski bajti ob gozdnem robu na široki frati. In takrat mi je svetilka odločno in končno nasvetovala: »Ugašam, ti ostani tu!« in oglasile so se še smuči: »Težke smo — odloži nas!« Jaz pa sem rekel: »Naprej k Planinšku!«

In šli smo: jaz, smuči in laterna, in molčali po strmicah. Na odprti, veliki, gozdni zaseki se ustavimo. Ali ni pod menoj Planinšek? »Halo! Halo!« Gluha noč nima ušes in odgovora mi ne da. Planinska trma pa me je gnala naprej. Ohá! Led. Spodrsnem. Padem. Komaj ujamem smuči, ki so hotele dol k Lučnici. Luč ugasne. Stresam jo. Amen!

Temi se udam. »Nazaj!« Tipajoč sled za sledom lezem po vseh štirih nizzdol..., zabredem, po hosti blodeč: »Kje si, Planinšek? Ne! Kje si, bajta?« V vrhovih šumi visoki les. »Mene sprehaja 'na mrzla pot...« Pred menoj vstaja nekaj črnega, širokega. »Oj, bajta je tu! Hvala Bogu!«

Izkopljem zadelana vrata, vstopim, otipljem ognjišče, ležišče, se zarijem ves v slamo. Veter ponočnjak me ziba. Zebe me... »Koliko bo ura? Dve? Tri?« Menda sem zadremal in sanjal o Planinšku. Pogledam skozi špranje, že se svetlika. Poskočim, se otresem in se napravim. Ura je pet.

Planem v sveže jutro, hitim gor k zaseki. Ha: »Planinšek!!« Ves Planinšek se mi je smejal v jutrnji zarji na lepi ravnici — in jaz sem se sebi smejal. Stečem dol: »Dobro jutro! Dobro jutro!« Zbudim gospodarja, ženo, otroke, pastirje, ovčke, kravce, teličke, prašičke:

»Dobro jutro! Dobro jutro!« Vsi so morali poslušati mojo ponočno romantično zgodbo. Gospodar pa je razrešil uganko, mi skoz okno kazaje: »Tam doli za plotom ste bili sinoči ob enajstih!«

K dečkom na Korošici.

Po Remskih lesih čez Lasen se v eni uri povzpnem do prehoda v alpski svet, ven iz gozdnega pasu. Tu sem spet našel svojo nezvesto, ki se mi je bila umaknila s Póhorja: ljubico Zimo. Z našimi dečki fantuje zdaj tam, kjer beli so snežniki. Nad gorovjem se podé goste megle, le zdaj pa zdaj zastrmijo izza njih sneženi vrhovi. Smučke so zadržale v zanosnem tempu po lepi ozki alpski dolinici v kotanjo Vódole. Čustvo visokoalpske vzvišenosti in ponosne samozavesti me je izpreletelo. Evo jih v snegu, rdeče zastavice: zimske markacije, ki so jih fantje kot bojna znamenja zasadili.

»Kje ste, dečki?«

Pastirska bajta je kakor stražnica pri vhodu v to visoko — belo kraljestvo. Povsod razdivjana samota. Osamel macesen stoji na pečini nepremičen, od strel ožgan, razcefran, a neuklonljiv. Nad vrhovi visé težkosivi oblaki. Vihar mi preti. Po strmem prečkanju po krničasti dolini med Velikim Vrhom (2111 m) in Belim Vrhom (1991 m) sem se že oprijemal ostrih grebenov, ko me je silovita burja sprejela z ledenomrzlimi pozdravi. Tu se je začel divji ples. Vsi škrtati so žvižgali, žalžene so se zvijale in večče so plesale in vriskale v vrtineu sneženega viharja.

»Kje ste, dečki?«

Potipal sem vse grebene, snežene kope, prečkal kotline, plazovom se izognil in se preril tja gor nad Gornjo Moličko Planino. »Kje si, Korošica?« Tedaj se je iz megle izmotala temna postava: človek! Še eden, dva, trije. Oni so! S poveznjenimi kučmami, črnimi očali, s cepini, z vrvmi: polarni ljudje! Na sankah peljejo truplo, zavito v odeje, na vrveh spuščajo sanke nizdol. Pogrebeci? Začuden pozdravi. Ponesrečeno smučarko spravljajo do Planinška; potem se vrnejo.

Zazeblo me je ... Z rokami drgnem ob noge. Burja me bije s sneženoiglastim bičem. Huu ... Naprej se zamajaš — »Oj fantič, kaj se v nevarnost podajaš?« Počenem, zajemajoč globoke sape. Zaženem se čez sleme ... »Oj bratci, vetrovi, pustite me dalje!« Smučka se sname, s celo nogo sem v snegu ... Teló se upira, a duh je močnejši. Vetrú nastavim hrbet. Zadnja kotlina. Smučí robijo, zadenejo na led, da se pri vsaki stopinji polzi. Zadnji vzpon, zadnje moči ... Sedelce! — »Korošica! Korošica!« Obrisi Kocbekovega Doma so se začrtali dol iz megle. Zaplal mi je nov val krvi. V ptičjem poletu in prekipevajočem zanosu zdrknem k Domu (1808 m), kakor zrakoplov k svojemu hangarju.

»Ljubo, Šani, Tonček, Tajci! Zdravi! Zdravi! Sedaj vas imam. Oskrbnik — kje je oskrbnik? — Živio Suhc! En poganski čaj, Suhc, z vinom!«

Celje, Maribor, Póhorje pozdravljajo Korošico. V mehkotplem objemu pri peči kramljamo, pojemo. Fantje so zagoreli; izpod belih zob jim doni polni, beli smeh. Pod večer so se vrnili ostali. Suhc je pogrnil »zadružno mizo« smučarskega konsumnega društva. Cmoke, makarone, žgance je zabelil planinski dovtip. Naše »Marte«, »Gracije«, »Sirene«, »Hebe« so nam postregle s svežimi jezički. Veselje je narščalo. Planinska šala se je razvnela do pozne noči.

»Korošica! Korošica!
Tvoja snežnobela lica
ljubimo zdaj mi.
Holadríjo! Holadrí!«

Dom se je tresel, streha je pokala, oknice so se zbijale, snežinke so trkale, ko nas je hrumeči, nepomirljivi vihar zazibal — ne: zagugal v visokoalpski sen ...

Foto
Vales Roman, Maribor

Korošica —
Kocbekov Dom (1808 m)
z Dedcem

»To je dan, ki ga je Gospod naredil.«

Aprilsko jutro. Osvežena, prazniška Korošica si je izmila svoja jasnobela lica v sneženosolčnih biserih. Vsi smo pri njej in s smučmi božamo njen čistomili obraz. Vsa je razorana. Velika Noč ji je dahnila prvi poljub; raztrgani pomladanski oblaki, bele »zastave v vetru« plapolajo nad njo, rosijo ji zadnje snežinke, a v solnčnem žaru nam jemlje vid njen kristalni hermelin. In mi se Korošici in solncu odkrijemo. Blesk brona se odraža z rjavih fantovskih, smelih lic in močnih pleč; preko njih je šla vsa gorska vihra ... Ti dečki! Borci so, ki jih alpske sile preizkušajo v neupogljivosti značaja, volje in duhá. Korošica jih je hotela videti, junake, in jih je razposlala po nove zmage in nove trofeje. Šli so; z derezami, vrvmi, s smučmi, s cepini so naskočili in zavzeli vse trdnjavske vrhove in grmade.

Obkolili so in polovili »otročiče« — Vršiče (1979 m), da so potem zahrbtno ukanili in ugnali starega Dedca (2033 m); čez Petkove Njive so se splazili in z vojno zvižajo zasegli Škarje (2135 m),

da so ž njimi prerezali kljubovalno *Planjavo* (2399 m) in je potem vrhovna, gospodovalna *Ojstrica* (2349 m) v »ostrih strelah« (»šusih«) kar sama padla v naročje presrečne Korošice.

Pojoč, so se zmagovalci vračali z bojnih turnej v svoj tabor na Korošici, da so ji poklonili vse trdnjave njenega kraljestva. Zarajal je tabor v smuških igrah: v hokey-tekmah, v smuškojadrlnem letalstvu (z odejami, proti vetru na smučeh pripetimi), lisičjem lovu...

Večer je kipel v zmagoslavju, Korošica je pela glorio. Suhcu smo izpraznili shrambe, vreče, predale, butiljke... »Postrgali smo stari kvas.« Naš smučarski apetit je vse pospravil in počedil.

»To je dan, ki ga je Gospod naredil!«

»Oj zdaj gremó...«

Na nebu zvezde sevajo, pri Korošici fantje pevajo: »Korošica! Korošica! Naša smučarska kraljica! Od tebe jemljemo slovó. Holadríjo, holadró!«

Drugi dan odhod. Korošica je ob našem slovesu od žalosti in jeze pobesnela in je nad nas poslala meglo, burjo, solnce, sneg, točo, vihar, da bi nas zaustavila. Zastonj! Karavana črnih postav, vsa naša ekipa se je pomikala po beli poljani navzgor na sleme. Pogled nazaj: Korošice ni bilo več, utonila je v megli, ubožica! Kaj ji bo suhi Suhc sam? — Boreč se z neugnanimi vetrovi, prerežemo megle, presečemo slemena, prelezemo sedla, obrobimo kotline, sprečkamo robove in drčimo v zaporednih, previdnih presledkih skoz megle navzdol. Naglo se nižamo, vrteč se v padajočih lokih v vrtačo: Vódole. Ušli smo nepopoljšljivim bratcem vetrovom, ki nam niso sledili. V zavetni tišini se pomirimo, oddahnemo in se uravnamo. Po starih smučinah so nas lahkotne smuči nesle z bliskovito naglico čez gorski prelaz v hoste, ven iz megle. Nebó nam je odgrnilo jarko solnce. Planinšek je tu? In tudi moja bajta? Sneg prestane. Smuči se obotavljajo. Končale so.

Stopimo na suho zemljo. Na mejniku smo in prehodu med dvema svetovoma: Za nami toči bridke solzé poslavljajoča se Zima, pred nami v mladem smehu gre zmagujoča Vesna. Obedve nas ljubita. Za katero se odločimo? Razdvojena srca podrhtavajo.

Bližamo se dolini. Z nasprotne strani gorita v ljubezni večerne zarje rožnata *Lepenatka* (1422 m) in njen brhki sosed *Rogac* (1557 m). Spotoma si natrgamo telohov, zvončkov, muck, kite cvetja in zelenja. Prej sneženi možje, sedaj »zeleni Juriji!« Postojimo. Iz loga sem nam poje kos večerno hvalnico — velikonočno poslanico. Sklonimo se k rožam, nekaj se zgane v nas...

V Lučah smo. Skoz okenca zró deklinške oči, ki se z našimi srečajo. Vrtne grede so razorane. Vsa zemlja puhti. Velika Noč je dahnila vanjo pomlad.

»Dekle, daj mi rož rdečih...«

»Vesna — tvoji smo!«

Avtobus je zadrdral po dolini. Ozrli smo se v planine. Ljubica Zima se joče za nami. Umrla bo. —

»Jaz pa bom Pomlad naprosil, naj gre mimo tvojih vrat...«, o Korošica!

V Poljskih Tatrah

I. Uvod.

Veličastvena granitna zgradba Visokih Tater, svojevrstna lepota in značilnost tatranskih gorskih scenerij in romantične doline z bajnimi planinskimi jezeri privabijo vedno več planincev v krasote tatranskega sveta. A tudi alpinisti obiskujejo radi Visoke Tatere, kjer je bila alpinistika že pred leti na visoki stopnji. Dasiravno so mnoge gore tako strme, da se nam zdijo na videz nedostopne, so osvojili plezalci vse vrhove že pred leti, celo od strmejše plati.

Komarnicki prvi v »Hochgebirgsführer der Hohen Tatra«, da nekatere stene v Visokih Tatrah po strmini in gladkosti spominjajo na najtežavnejše plezalne ture v Dolomitih. Tako hudo pa ni! V naših gorah imamo več dokaj težavnejših plezalnih tur. V Visokih Tatrah traja namreč stensko plezanje povprečno 2—3 ure, in plezalnih tur nad pet ur je kaj malo. Razen tega je v Visokih Tatrah granitno pečevje krušljivo le na tako redkih mestih, da sta Chmielowski in dr. Świerz ta mesta lahko označila v »Tatry Wysokie«. Nasprotno pa je v Visokih Tatrah hoja po celem v nižjih legah večinoma napornejša kakor pri nas.

Češkoslovaški vojaki se vadijo tudi v plezanju. Ko sem šel zjutraj rano od Popradskega do Štrbskega Plesa, sem srečal vojaško četo, ki je odhajala na vežbo. Vsak šesti vojak je imel vrv. Pri takem varovanju z vrvo namestijo najboljša plezalca na drugem in na predzadnjem mestu.

V Visokih Tatrah je mnogo gora s krasnim razgledom, na nje vodijo nadelane in zaznamovane poti. Nadelovanje potov pa je v Visokih Tatrah čestokrat mnogo težavnejše kakor v naših gorah. Tako leži n. pr. na prisojni strani Slavkovskega Štita neštevilno granitnih plošč. Vseeno vodi preko nametanega granitnega skalovja izborno nadelana pot, tako da se pride na vrh brez vsakega napora. Tako izborno nadelanih potov je v Visokih Tatrah mnogo, po njih hodijo neizvežbani in komodni planinci.

Glavne poti zaznamujejo z rdečo barvo, stranske poti pa z rumeno, modro ali zeleno barvo. Razen barvaste črte je vsaj spodaj bela črta. Odkar pa zaznamujejo stranske poti z drugo barvo, so izginili na križiščih kažipot.

Izvežbani planinci si izberejo tudi težje ture, dasi celo običajne poti na težavnejše gore, kakor n. pr. na Gerlahovko, na Lomniški Štit, na Ladovi Štit, na Vysoko itd. niso zaznamovane. Pač pa so te poti na najtežavnejših mestih zavarovane.

Značilno je za današnje razmere, da dobimo sedaj v visokih legah Tater manj planinskih koč kakor pred leti. Razpadla je celo planinska koča na Krzyżnem, ki ga imenujejo Poljski Rigi. Poljaki in Čehi gradijo namreč v zadnjih letih raje v nižjih legah krasne planinske domove, ki so oskrbovani vse leto. Preokret se je izvršil predvsem z ozirom na zimski sport, ki se tako lepo razvija, da bo dosegel kmalu višino letnega sporta; v Zakopanem in v Štrbskem Plesu ga je že prekoračil. V Visokih Tatrah so namreč za razvoj zim-

skega sporta idealne razmere. Zimska megla se dviga le do 800 m, a razen tega je v zimskih mesecih, posebno meseca februarja, najmanj padavin. Značilno je tudi, da je v Štrbskem Plesu planinska koča ter da se Poljaki niso zadovoljili v Zakopanem s staro planinsko kočo, temveč da so zgradili še planinski dom.

Visoke Tatre so znamenite in plezalcem priljubljene zaradi svojih krasnih grebenskih tur; gore v njih so le redkoma samostojne ali poedinke, večinoma niso ločene od svojih sosedov, temveč so združene z drugimi vrhovi; vmes so čestokrat nižji stolpi. Visoke Tatre nudijo torej mnogo daljših grebenskih tur in omogočijo, da se lahko spleza obenem na več vrhuncev. Te krasne grebenske ture pa so večinoma dostopne le boljšim plezalcem, ker je le Orlova Pot (Orla Perć) v Poljskih Tatrach zaznamovana in zavarovana. — Ker slovi Orlova Pot zaradi svojih prekrasnih gorskih scenerij, sem sklenil potovati v Poljske Tatre, ki je raj sam zase; razširja se od osrednjega gorovja, od Swinice, proti vzhodu. To slikovito falango je odkril širšemu planinskemu svetu župnik dr. V. Gadowski, ki je sestavil načrte, vodil vsa dela in deloma sam pokrtil stroške.

Ako hočemo obiskati najprej južne Tatre, smo drugi večer že lahko v najvišji planinski koči v »Teryho utulni« v višini 2016 m, ali pa v krasnem planinskem domu ob Popradskem jezeru, v višini 1513 m. Izhodišče za Poljske Tatre je pa Zakopane.

II. V Zakopane.

Najboljša zveza iz Ljubljane do Zakopanega je preko Brna in Krakovega. Ker sem se že nekajkrat vozil mimo Brna, sem si izbral pot čez Žilino, Kralovany, Sucho Goro in Novi Targ. Vožnja na tej poti bi bila sicer zanimiva, ko bi vlak na stranski progji ne obtičal tolikrat. Do meje v Suchi Gori so nas pripeljali v enem samem vagonu in še v tem je bilo dovolj prostora.

Po češkoslovaški reviziji potnega lista in valut, ki je bila kmalu opravljena, sem vstopil v poljski vlak kar sam. V zadnjem času so Poljaki zvišali vizum in v sedanji krizi se vsak premisli, plačati za vizum 25 zloty. Prav tako se zelo malo Poljakov vozi tu čez mejo, ker je na Poljskem sedaj potni list zelo drag.

Po načrtu sem hotel prenočiti v Novem Targu in se peljati dalje drugo jutro. Ker pa je od postaje do mesta precej daleč, sem raje na postaji čakal na drug vlak nad dve uri; do Zakopanega sem se pripeljal šele ob 21.18. Na kolodvoru je bilo polno nameščenecv hotelov in penzionatov, znak, da vsled krize ni veliko tujcev v Zakopanem. Sprejel sem ponudbo enega teh nameščenecv in ta me je vodil v penzionat Jasna, ki ni daleč od kolodvora.

Drugo jutro je bilo že pred pol štirih svetlo in nastalo je krasno jutro. Vstal sem in se napravil; toda vrniti sem se moral v svojo sobo, ker so bila vrata zaklenjena, a nikjer nisem mogel iztakniti kakega uslužbenca. Bral sem nato v hišnem redu, da se morajo planinski izleti prejšnji dan naznaniti ter da se dobi zajutrek šele od 8 do 10. Vsled policijskega predpisa pa se ne sme zvoniti od 10 zvečer do 7 zjutraj. Spomnil sem se, da v Zakopanem posnemajo običaje švicarskih gorskih hotelov; tako sem bil nekoč čital. Šele ob tri četrt na sedem sem iztaknil uslužbenko, ki sicer ni imela

Storžič s Kala

Foto Skerlep Janko

ključa od vrat, a mi je pokazala drug izhod. Takoj se odpravim na Gubalowko. Dolgo časa sem iskal prave poti in šele nad gozdom mi je pokazal neki pastir, kje naj grem dalje. Pozneje je šla z menoj oskrbnica nove planinske kočice, v kateri se dobijo pijače in jedila; v stari planinski koči, blizu nove kočice, pa so tudi spalnice. Oskrbnica mi je pripovedovala, da je v zimskih mesecih za časa smučanja mnogo večji promet v obeh kočah nego poleti.

Gubalowka (1123 m) se dviga na severu od Zakopanega (800 do 1000 m) ter ga ščiti pred mrzlimi vetrovi. Tej legi se ima Zakopane zahvaliti, da se je iz revne vasice povzdignil v letovišče. Rastel je od leta do leta; a ko je postal eldorado zimskega sporta, se je začel kosati s prvimi gorskimi letovišči v Evropi. V zadnjih letih ga je obiskalo letno nad 45.000 tujcev. V poletnih mesecih je v Zakopanem manjši promet, ker v zadnjih letih Poljaki pridno obiskujejo svoja morská kopališča. Nasprotno se je pa zimski sport tako povzdignil, da je letos (1932) ob novem letu obiskalo Zakopane nad 50.000 tujcev.

Gubalowka slovi zaradi prekrasnega razgleda. Pod menoj se razširja Zakopane, v katerem se dobro vidita Tatranski dvorec in muzej Chalubinskega. Kaj slikovit je pogled na mnogoštevilne vile v zakopanskem slogu. Nad 400 jih je, nekatere so že v višini nad 1000 m.

Proti jugu se dviga Gieмонт (1900 m), a najbolj so me zanimala gore Poljskih Tater, ki sem jih nameraval obiskati. Za piramido Koscielca (2159 m) se je bleščala v jutrnjem solncu gromada Świnice (2306 m). Od drugih gora sta se najbolj razločila Koszysta (2193 m) in Granaty (2250 m). V osrednjem gorovju je bil najlepši pogled na Ladovi Štit (2630 m). Visoko nad njim pa so bile dobro vidne gore apneniških Belanskih Alp in med njimi posebno Muran (1827 m) in Panska Vidla (Havran 2154 m). Dolina Podhala in gore Beskidov pa so bile še v megli.

(Dalje prih.)

Obzor in društvene vesti

»Korica — Gólica«. — Na meji med Koroško in Štajersko na vzhodni strani Labudske doline se dviguje gorovje, po nemško imenovano »Koralpe«, 2141 m, visoko gori obljudeno; na vrhu so lepe planine. V slovenskih spisih se to gorovje imenuje ali Korica (n. pr. tudi v letošnjem P. V. str. 60) ali Golica. Pravilno je le Gólica (s tem naglasom!), kakor tudi stoji v Zemljevidu Slovenskega ozemlja. Tamošnji domačin, naš sotrudnik, Korotanec, nam o tem poroča sledeče: Labodska dolina je danes nemška. Je še ondi precej slovenskih domačinov, a njihovi otroci so že redno Nemci. Med št. Pavlom in Dravo se dviguje nad župnijo Gorenče hribovje, ki ga Slovenci imenujejo Gorenšica ali Gorenčica. Južno od Gorenšice v Dravski dolini prebivajo Slovenci in med njimi slišimo slovenski izraz za »Koralpe«; pa nikoli Korica, marveč edino »Gólca«, to je Gólica. — Slomšek imenuje to gorovje: Gólovica; v Drobntincah l. 1862 piše: »Toda visoke gore Grebenec in Kačji vrh, Golovica in Svinja so v nebo kipeče priče, da so po njih košatih livadah Slovenci pasli svoje črede in z njih višin gledali sosednje dežele ter popevali gorske popevke, katerih sedaj ni več čuti.« — Ljudski izraz je Gólica; njega čuvajmo.

Pomorsko potovanje Jadranske Straže. Glavni odbor »Jadranske Straže« v Splitu napoveduje za čas od 15. junija do 4. julija t. l. veliko propagandno in manifestacijsko potovanje po Jadranskem in Sredozemskem morju, in sicer z najlepšim in najudobnejšim jugoslovanskim parnikom, »Kraljico Marijo«. Namen vožnje je: propaganda za naše morje in Primorje ter spoznavanje vseh važnejših luk in pristanišč zapadnega Sredozemskega morja. Potovanje naj združi Jugoslovane vseh krajev med seboj ter jih naj dovede v ožji stik s slovanskimi državami (Češko-slovaška, Poljska), a se završuje s slovansko-francosko manifestacijo v Marseillu.

Prospekt potovanja in sploh vse informacije dobimo pri Glavnem odboru Jadranske Straže v Splitu. Nanj se je obrniti. Člani SPD se vabijo k udeležbi. J.

Občni zbor Kranjske podružnice SPD se je vršil dne 15. marca t. l. v Kranju ob lepi udeležbi članstva. Otvoril ga je načelnik g. Andrej Rojč, ki je pozdravil navzoče, posebej zastopnika oblasti, sreskega načelnika g. dr. Frana Ogrina, in delegata Osrednjega odbora, g. Vilharja iz Ljubljane. V obširnem poročilu se je posebno bavil s prizadevanjem odbora, da bi se dobilo primerno zemljišče za postavitev Šavnikovega Doma na Storžiču. Prvotno je gospodarski odtok v Bašlju dovolil, da zidamo kočo na Bašeljskem sedlu; tozadevni zapisnik so bili podpisali vsi upravičenci, razen dveh; tamošnji svet je namreč skupna last občanov iz vasi Bašelj. Pred nekaj dnevi pa je podružnica prejela prepis novega zapisnika, iz katerega posnemamo, da bi kočo na Bašeljskem sedlu lahko postavili — za dobo 5 let. Stavljene so tudi drugi težki pogoji, kakršnih podružnica ne more sprejeti. Iz tega zapisnika se jasno vidi, da se upravičenci zemljišča protivijo, da bi se tam gradila kočja; radi tega so stavili tako težke pogoje. Naloga novega odbora bo, da si zasigura primerno parcelo za zgraditev Šavnikovega Doma in nato prične s pripravljalnimi deli.

Podrobno poročilo o razvoju podružnice je podal tajnik g. Lovro Korsič. Število članstva se je v tekočem letu znižalo za 27; konec leta 1932 je štela podružnica 299 rednih, 1 ustanovnega in 1 častnega člana, skupaj 301 člana. Za zasluge, ki si jih je pridobil za našo podružnico požrtvovalni delavec in dolgoletni načelnik blagopokojni Mr. Ph. Fran Šavnik, je podružnica odkrila dne 5. maja 1932 na Valvazorjevi koči spominsko ploščo. — Podružnica je bila zastopana po svojih odbornikih na večjih slavnostih in otvoritvah; na glavni skupščini SPD so zastopali našo podružnico načelnik, podnačelnik in odbornik g. dr. de Gleria. — V svrhu propagande za turizmo je podružnica priredila dne 13. decembra planinsko smučarsko predavanje o Pohorju; poset je bil zadovoljiv in je žel predavatelj g. Fran Pivka iz Maribora pohvalo. — Obisk v obeh kočah je bil tudi v letošnjem letu sicer dober, dasi je število obiskovalcev nazadovalo; predvsem je zelo padlo število turistov iz Avstrije, kar je umevno radi gospodarskih težkoč in strožjih predpisov glede kretanja v obmejnem pasu. Tekom poletja se je na Prešernovi koči napravil prizidek za sobo, ki je določena oskrbnici; obilo se je moško skupno ležišče, popravil se je rezervar in napravile so se nove stopnice v klet. Za obe skupni ležišči so se nabavile vzmeti in odeje. V območju Stola so se obnovile markacije, temeljito se je popravila slovenska pot. V kotlini med obema vrhovoma so se postavile zimske markacije in nove orientacijske deske. Z oskrbnicami je bil odbor zadovoljen. — V Kranju in okolici je podružnica postavila 12 orientacijskih desk in je markirala več poti v smeri na Storžič in Sv. Jošt. — Pri pobiranju članarine je bil na vpogled tudi naš edini strokovni list, Planinski Vestnik, ki se je zlasti z novim letom izpopolnil in razširil; da pa ostane Planinski Vestnik na taki višini, prosimo, da boji vsak član tudi naročnik nanj.

Blagajniško poročilo je podal g. Rici Mayr. Pokazal je točno sliko skupnih dohodkov in izdatkov. Celokupni denarni promet je znašal 84.323.18 Din. Veliko se je letos izdalo za razni inventar in za male investicije; za tekoče leto zato ni predvidenih nobenih večjih stroškov za Stol in se bo ves letošnji prebitok porabil za kočjo na Storžiču. Premoženje podružnice je zadovoljivo.

Gospodar (g. Lovro Korsič) poda poročilo o Prešernovi in Valvazorjevi koči. Promet v obeh kočah je malo nazadoval; kljub temu je finančni uspeh zadovoljiv. Celokupni denarni promet obeh koč je znašal 112.224.90 Din. Število vpisanih je v Valvazorjevi koči znašalo 1547 (leta 1931: 1754), v Prešernovi koči 2121 (leta 1931: 2257). Prizidek, ki se je dovršil tekom poletja, je stal okroglo 20.000 Din.

Preglednik računov, g. Albin Jazbec, poroča, da so knjige in računi v redu, ter predlaga absolutorij. Sprejeto, s pohvalo odboru.

Pri volitvah je bil soglasno izvoljen za načelnika zopet g. Andrej Rojč. Ostali odbor pa tvorijo gg.: dr. Stanko de Gleria, Ado Klavora, Lovro Korsič, Rici Mayr, dr. Fran Ogrin, dr. Igo Šiler in Ciril Vrhovc.

Namestnika odbornikov: Drago Fuchs in prof. Janez Kolar. Zaupnika: ing. Fran Emmer in Stanko Macarol. Revizorja: Albin Jazbec in Dore Kosmač. Zaupniki izven Kranja: Peter Virnik za Jezersko, Anton Sosič za Kokro, Ferdo Majnik za Predvdvor in Vencel Sedaj za Sv. Jošt. — Za delegate za glavno skupščino SPD so bili izvoljeni gg.: Andrej Rojč, Lovro Korsič, Rici Mayr, Adalbert Pučnik, dr. Stanko de Gleria, Ciril Vrhovec in Ado Klavora.

Delegat Osrednjega odbora SPD, g. Vilhar iz Ljubljane, je podal izjerno poročilo o delovanju tega odbora. Nato se je razvil obširen razgovor o pridobitvi primerne parcele na Bašelskem sedlu za postavitev Šavnikovega Doma. Naloga novega odbora bo, da v svoji poslovni dobi treh let uresniči načrt.

Občni zbor (VII.) podružnice SPD »Peca« se je vršil 29. januarja 1933 v Črni.

Načelnik, g. Martin Ule, pozdravi navzoče, poudari težave, ki so združene s posetom občnega zbora za oddaljene člane in poda pregled glavnih dogodkov v preteklem poslovnem letu.

Smrt nam je iztrgala tri člane: Štefana Kralja, Jakoba Praha ter Terezijo Potočnik. — Tudi Peca je zahtevala svojo smrtno žrtev, ubil se je pastir Hainz na Kordeževi Glavi pri nabiranju planik. — Za opremo Uletove kočje je podružnica nabavila 20 vložkov za dvojne postelje, 11 odev, Maxim-svetiljko, zložljiva sanitetna nosila, vrvi in sanitetni material. Postavila je nov štedilnik v kuhinjo, starega pa je prestavila v oskrbnikovo sobo. — Podpora kr. banske uprave se je skrčila na 1000 Din. — Prilichen donos je imela podružnica v lanski zimski sezoni od smučarskih tečajev SKI in MSK. Zahvala pa gre v prvi vrsti tedanjemu oskrbniku in gospem, ki so pomagale v najhujši zimi pri oskrbi kočje. — Tudi v poletju sta se vršili na Peci dve večji slavnosti, in sicer Ciril-Methodova in ustoličenje kralja Matjaža. Sklenilo se je, da se bo ustoličenje kralja Matjaža proslavljalo vsako leto prvo nedeljo v avgustu.

V začetku leta je imela podružnica 25.000 Din dolga, v teku leta je odplačala 12.000 Din. Sedaj ima še dolga 3000 Din pri Mežiški hranilnici in 10.000 Din pri Prevaljski podružnici. Dolg bi bil pri Mežiški hranilnici lahko v celoti poravnal, da nam je oskrbnik pravočasno obračunal sezonsko oskrbo; oskrbnišvo kočje smo zato dali v druge roke. Dolg pri Prevaljski podružnici pa je dolgoročen; upamo, da ga bomo v določenem času poravnali. — Po sklepu podružničnih delegatov v Mariboru se je tudi v naši koči na Peci postavila enotna cena za prenočišče in prehrano. — Za Štajersko-koroški zbornik, ki ga sestavlja »Jutro«, je podružnica dala potrebno gradivo na razpolago. — Gospodu Kordanu, častnemu članu naše podružnice, gre zahvala za podarjeni foto-aparat.

Tajnik, g. Franc Pogorevčnik, poroča, da so mnogo dopisovanja in veliko dela povzročile proslave, ki so se vršile na Peci. Podružnica je imela v preteklem letu 13 sej in sestankov. Članstvo se je skrčilo od 220 na 190 članov; vzrok temu so pač vedne redukcije pri podjetju. Kočo je posetilo v lanski zimski in letni sezoni 1527 Jugoslovanov, 98 Avstrijcev, 6 Čehov, 5 Nemcev, 1 Italijan in 1 Madžar; skupaj 1638. — Na občni zbor Osrednjega društva je poslala naša podružnica tri delegate. — Graničarji turistom ne delajo več sitnosti, vendar mora turist, ki krene na Peco iz Mežice preko Riške Gore, imeti v redu od oblasti potrjeno legitimacijo in paziti, da pasira še pred mrakom Riško Goro. — Tujskemu prometu, za katerega razmah ima največ brige naša podružnica, je pač največja ovira avtobusno podjetje na progi Prevalje-Črna, ki kljub večkratnim pritožbam od naše strani ne zasigura zanesljivega prevažanja tujcev. Tudi oblasti ne uvažujejo naših ponovnih upravičenih pritožb v tem pravcu; treba bo ponovne energične intervencije.

Blagajnik, g. Marko Verhovnik, poroča, da bi bilo stanje podružnične blagajne v preteklem poslovnem letu povsem zadovoljivo, če bi podružnica s prejšnjim oskrbnikom ne imela takih nedostatkov z obračuni sezonske oskrbe.

Podružnica je imela v preteklem poslovnem letu 50.631,75 Din dohodkov, 47.243,80 Din pa izdatkov, tako da znaša saldo 3387,95 Din. Razen tega je 809,50 Din v hranilnici v Slovenjgradcu in 665,97 Din v čekovnem računu. — Vrednost kočje z inventarjem vred znaša 135.113,20 Din.

V imenu računskih pregledovalcev poroča g. Ciril Vončina, da je društveno denarno poslovanje v redu, samo da prejšnji oskrbnik kočje še ni izpolnil svojih osebnih obveznosti. Sicer pa se predlaga in sprejme predlog za razrešnico odboru.

Volitev novega odbora: Za prihodnjo poslovno dobo se izvolijo soglasno: načelnik: g. Martin Ule, podnačelnik: g. Jožef Blajer, tajnik: Hermet Prapor, blagajnik: Marko Verhovnik, gospodar: Maks Golob; odborniki: Franjo Breznik, Jurij Potočnik,

Nino Punzengruber, Karl Hinterberger, Josip Hergout in Herbert Kališ; pregledovalci računov: Ciril Vončina, Rudolf Cizej in Franc Siherle. — Delegati za glavno skupščino: Martin Ule, Jurij Potočnik in Marko Verhovnik. — Overovateljki zapisnika: Ivan Kolenbrand, inž. Franjo Uršič in Ciril Vončina.

Občni zbor Mariborske podružnice SPD. — Ves planinski in sportni Maribor se je po zastopnikih sestel dne 7. marca 1933 v lovski dvorani hotela »Orel« v Mariboru k občnemu zboru Mariborske podružnice SPD; po rekordni udeležbi iz vseh slojev se je občni zbor pretvoril v nekaj planinski parlament. Med odličnimi udeleženci so bili gospodje: župan mesta Maribora dr. Franjo Lipold, sreski načelnik Milan Makar, magistratni svetnik Rodošek, načelnik mestnega tujsko-prometnega odseka K. Roglič, predsednik Osrednjega Odbora SPD dr. Pretnar, za »Ribniško koč« ing. Šlajmer, za Aljažev klub dr. J. J. Hart, za Tujsko-prometno Zvezo dr. Šnuderl, za uredništvo Plan. Vestnika in Aeroklub ravnatelj dr. Jos. Tominšek, za Zimsko-sportno Podzvezo Iv. Roglič, za SSK »Maribor« gg. dr. Stamol, Loos in Golubović, za »Pohorski Dom« g. Brandner, za Mariborski Smučarski klub Bruno Parma, za SK Marathon Aljančič. Nadalje starosta Sokola dr. Boštjančič, predsednik Ciril-Methodove družbe dr. Lašič, predsednik kluba »Meja« dr. Irgolič, za Lovsko društvo dr. Kovačec, za »Narodno Odbrano« dr. Müller, predsednik Avtokluba Pinter, mnogo častnikov, na čelu jim kapetan Jančiković i. dr.

Predsednik-načelnik dr. Dav. Senjor je izrekel prisrčno dobrodošlico vsem predstavnikom oblasti, zastopnikom sportnih in sorodnih društev, novinarjem in vsej skupščini. Podrobno je opisal razmerje med Mariborsko podružnico in oblastmi ter planinskimi posestrimami, Osrednjim Odborom v Ljubljani in med ostalimi društvi. Omenjal je zanimivo razstavo v Zagrebu, Belgradu in drugod, kjer je bilo naše Pohorje reprezentirano v sliki in besedi. Da bi nam Pohorje postala naša Gorenjska, nam bo kmalu izdatno pripomogla zgraditev pohorske ceste in — morda — pohorske železnice. — Mariborska podružnica je največja; leto za letom narašča njen delokrog v tolikem obsegu, da se je razvila v eno največjih podjetij z obilnim gospodarskim obratom; denarni promet je znašal do poldrugega milijona dinarjev.

Dalje govori načelnik o osnutku in izdelavi prepotrebne zakona o turizmu, o spremembi društvenih pravil, v uvaževanju sedanjih potreb, spominja se važnejših društvenih dogodkov v preteklem letu (prim. tajniško poročilo). Z veseljem omenja akcijo Aerokluba za meteorološko postajo na Jezerskem Vrhu, ki bo velika pridobitev za Senjorjev Dom (vremenska poročila, telefon itd.). Posebno zahvalo zasluži Banska uprava v Ljubljani na naslov bana g. dr. Marušiča in podbana dr. Pirkmajerja. Zahvala gre tudi Posojilnici v Mariboru, Mariborski mestni občini, industrijcu g. H. Hutterju, gg. dr. Müllerju, Majerju, tvrdki Pinter & Lenart, dr. Šnuderlu in še mnogim drugim dobrotnikom, ki so s svojo pomočjo pripomogli podružnici k napredku. — Občni zbor je stoje počastil spomin lani umrlih petih zvestih članov in članic.

Za preglednim, splošnim poročilom načelnika je povzel besedo župan dr. Lipold in je podčrtal važno vlogo Maribora v tujsko-prometnem pogledu, pri čemer je podružnici SPD poverjena zelo važna vloga; v njej ima mestna občina Mariborska trdno oporo pri delovanju svojega v propagandne svrhe osnovanega tujsko-prometnega odseka. Pozdravil je Mariborsko podružnico tudi kot prosvetno in narodno pospešiteljico v naših obmejnih krajih. — Sreski načelnik Makar izreče podružnici največje priznanje za njeno veliko delo, ki je predvsem osredotočeno v njegovem srezu, želeč ji še nadaljnjih uspehov.

Sledila so za tem poročila posameznih funkcionarjev. Tajnik Božidar Gajšek navaja v svojem poročilu predvsem podatke o organizatornem in administrativnem delovanju podružnice v minulem poslovnem letu. Z večjim razmahom podružnice raste tudi delo v tej smeri. Padec števila članstva od 1010 na 860 članov je v razmerju z nekaterimi podružnicami še majhen. Število posetnikov koč pa je narastlo in se je zanimanje za planinstvo povečalo. Ko bodo dosežene še večje ugodnosti, n. pr. s polovično vožnjo po železnici, bomo zopet beležili porast števila članov. Tajništvo je rešilo 2408 dopisov. Pisarna podružnice je poslovala s pomočjo in po naklonjenosti Tujsko-prometne zveze in njenih uradnikov. Za naše planinsko delovanje so se zanimale oblastne ter razne tujsko-prometne ustanove širom domovine; našli smo pri njih polno razumevanje in podporo. Sodelovanje v planinskih zadevah s sosednimi podružnicami SPD je bilo prisrčno in uspešno; po medsebojnem sporazumu so se na skupnem sestanku določile enotne cene za prehrano

in prenočnino in se je skoraj v vseh kočah odpravila vstopnina ter rešilni prispevek. Rešilo se je tudi vprašanje letnih in zimskih markacij. — Dijakom, ki so vsled prostaškega vedenja v ponovnih slučajih dali povod za pritožbe, so se do nadaljnjega ukinile vse ugodnosti v kočah. — Podružnica se je po svojih delegatih udeležila skupščine SPD v Ljubljani, občnega zbora Tujsko-prometnega in Olepševalnega društva v Ribnici na Pohorju ter proslave 25 letnice otvoritve Ruške koče. Ob priliki kongresa Zveze planinskih društev kraljevine Jugoslavije, ki se je vršil v Mariboru dne 5. in 6. januarja 1933, je podružnica odlične planinske goste sprejela prav prisrčno ter jih tudi s pomočjo mestne občine Mariborske in Tujsko-prometne Zveze pogostila. Podružnica je v minulemu letu priredila dva planinska plesa, ki sta oba kljub težkim gospodarskim prilikam uspela povsem zadovoljivo. O priliki krsta in blagoslovitve Senjorjevega Doma dne 10. julija 1932 je podružnica priredila veliko planinsko slavo, ki je prav lepo uspelo. Tudi skromna proslava desetletnice otvoritve Koče na Klopnem Vrhju je potekla v najboljšem razpoloženju. — Odhajajočemu dolgoletnemu odborniku in I. podnačelniku direktorju Jakobu Zupančiču je podružnica pri poslovnem večeru izročila spominsko darilce; takisto se je požrtvovalnemu markacijskemu načelniku g. Škofiču na družabnem večeru v Senjorjevem Domu oddolžila s praktičnim darom. Podružnični odbor je podpiral širjenje našega glasila »Plan. Vestnika«.

Blagajnik g. dr. Makso Šnuderl poroča o nad vse skrbnem gospodarstvu, ki mu je on bister in previden vodja. Izmed množice števil, ki sestavljajo denarni promet 1.470.116,50 Din, zabeležimo le, da znaša članarina z darili vred 63.953 Din, prenočnine 48.228,25 Din, dobiček na blagu 45.472,18 Din; premoženje je narastlo za 55.846,37 Din. Ima pa podružnica kajpada tudi svoje upnike. — Desna roka blagajniku je bil kot večč knjigovodja g. Ferdo Soršak.

Pregledovalca računov gg. ing. Šlajmer in dr. Lašič poročata pohvalno o vzornem vodstvu blagajniških poslov.

Sledila so poročila gospodarjev koč:

Za »Mariborsko koč« je poročal France Pagon. »Mariborska« je podružnici koča-matica. Koča se modernizira, njena notranjost se preureja in izpopolnjuje, posebno v pristavi: omet v vseh sobah, dvojna okna, žice za električno razsvetlavo, preprekskanje. Povečano je gospodarsko poslopje, dokupljen bližnji travnik in tako preskrbljena krma za živino. — Sezona je bila živahna. Gostje odlični (minister v p. dr. Stojadinović, brigadni general Ristić i. dr.). Tudi mnogo Čehov (ing. Nemeček, ravnatelj ČSR drž. žel.), celo iz Trsta in Reke so prišli. V zimi se v koči sestajajo zagrebški in naši smučarji; člani »Sljemena«, »H. P. D.« in »Runolista« so stalni zimski gostje. Število vpisanih posetnikov gre še čez 6800. Oskrbništvo koč vodi že štiri leta v popolno zadovoljstvo gdč. Mara Gobčeva.

Za »Kočo na Klopnem Vrhju« je podal sliko gospodarstva Ferdo Soršak. Koča je imela 2400 posetnikov raznih narodnosti. Pri njej se kaj radi, pa le mimogrede, ustavljajo turisti in smučarji; vendar se je letos ponašala tudi s stalnimi gosti, ki ljubijo samoto. Investicij ni bilo. Koča je proslavila na svoj domači način uspešno desetletnico svojega obstoja. Je majhna, a zato tem prikupnejša.

Za »Senjorjev Dom« je poročal Lojze Strašnik z zanimivimi podatki o zgradbi, o opremi, o obisku in o splošnem stanju te nove, veličastne postojanke. Ves razvoj zgradbe in njene podrobnosti bomo navedli pozneje po občnem zboru Zadruga »Ribniška koč«, ki je lastnica Doma. Velike so bile denarne žrtve za opremo. Kr. Banska uprava Dravske banovine, Posojilnica v Mariboru (v Narodnem Domu), gg. Hutter, Pinter & Lenard, dr. Šnuderl in g. Majer so oni dobrotniki, ki so priskočili na pomoč s popolno opremo sob. — Obisk zelo narašča. Dom komaj zmaga s prenočišči, ker drugo nadstropje še ni opremljeno. Tu bo pozimi največje pohorsko shajališče: centrala smučarjev; Zimsko-sportni odsek SPD Maribor prireja pri Domu stalne smuške tečaje. V splošnem so gostje pri Domu zadovoljni tako s postrežbo kakor s prenočiščem. Najavljajo pa se tudi že za poletne počitnice gostje. Urediti bo treba čimprej notranjost Doma, izboljšati avtobusni promet do Ribnice in omogočiti čim lažji dostop, posebno še, ko pride do realizacije zgradbe meteorološke postaje v tem predelu Pohorja.

Za »Planinsko postojanko pri Sv. Pankraciju« na Kozjaku je kapetan Novak v svojem poročilu podčrtal pomen te koč neposredno na skrajni severni meji. Odkar je po graničarjih mejna kontrola poostrena, je padlo število obiskovalcev na 800, med katerimi pa niso všteti mnogi romarji ob letnih shodih ali »žeganjih«. Postojanka je aktivna.

Zimsko-sportni odsek je po poročilu B. Gajšeka agilno deloval skozi vso sezono. Kljub slabejšim snežnim razmeram zaznamuje mnogo uspehov,

čeprav ni mogel izvesti celotnega načrta. Pod vodstvom ing. Rungaldierja je bilo izvedenih sedem smuških turnih voženj. Odsek je opustil tekme, a je ubral pot po novih smernicah zimske turistike. Odbornik Zorzut in tov. Pivka sta s skioptičnimi predavanji širila sloves belega Pohorja. Po občnem zboru odseka bomo prinesli podrobne podatke.

Poročilo »Propagandnega odseka« je podal g. Lojze Strašnik. Propagandno delo je bilo tesno združeno predvsem z Zimskosportnim in s Foto-odsekom, z raznimi publikacijami po časopisu, s predavanji in izložbami. Odsek je izdal pregledno karto smuških tur na Pohorju in zložljiv prospekt »Smuk na Pohorju«. Članki, sestavki, prigodnostne reklame so izšli v mariborskih in ljubljanskih dnevnikih, v Plan. Vestniku, v Mariborskem Koledarju, v Jugosl. Turistu i. dr. Izdelana so bila tudi lična pisma za korespondenco z natiskom pohorskih postojank. Naši fotoamaterji (Vl. Cizelj, R. Vales, I. Kovačič) so razstavili po omarih in na zagrebškem velesjemu serijo slik z zimskega Pohorja in jih tudi objavljali v revijah.

Za »Markacijski odsek« je popularni »merkač« V. Škofič orisal novozaznamenovana pota, postavitev kažiopotnih tabel, popravila starih markacij. Izmed tolikih je najbolj omembe vredna nova pot Klopni Vrh—Pesek in po prenovljeni zimski markaciji Pesek—Senjorjev Dom. Izvedba zimskih markacij in iskanje novih smuških potov se bo nadaljevalo.

Za »Aljažev klub« je njegov zaslužni prof. dr. A. Jehart v svojem zanosnem poročilu razgrnil tiho, požrtvovalno delo planinskega dušnega pastirstva na Pohorju tako poleti kakor pozimi. — Občni zbor kluba pa bo podal celotno sliko delovanja.

Končno je za klub »Meja« poročal dr. Irgolič. Prirejati skupinske propagandne in družinske izlete, vzdrževati stalne stike z obmejnimi prebivalstvom, podpirati obmejna društva pri njihovih prireditvah itd., je bila naloga kluba, ki jo je tudi vršil v dosegljivi meri.

Po teh poročilih je pozdravil podružnico g. dr. Jos. Pretnar kot predsednik Osrednjega Odbora SPD v Ljubljani in kot tajnik Zveze planinskih društev kraljevine Jugoslavije. Nazorno je predočil vsa zdaj pereča vprašanja našega planinstva; predvsem je govoril o zakonu o turizmu, o rešilni službi ter o obči obveznosti za njo, o voznih ugodnostih i. dr., ter je podal konkretna navodila za naš čas primeren napredek. — Pobudne čestitke je naslovil podružnici ravnatelj dr. Jos. Tomišek v imenu onega »Aeroklub«, ki ima prve zasluge za ustanovitev meteorološke postaje ob Senjorjevem Domu; kot urednik Plan. Vestnika je vabil k naročbi in sotrudištvu.

Sledile so volitve novega odbora, najprej načelnika. Čeprav je dr. Senjor iz načelnih razlogov odklonil ponovno izvolitev za načelnika, je vendar bil z navdušenjem odobravanjem vse skupščine ponovno izvoljen; ker pa je vztrajal pri svoji odklonitvi, je bil potem soglasno izvoljen za novega načelnika ing. V. Šlajmer, mnogozaslužni načelnik Zadruga »Ribniška koča«. V predsedstvu sta mu dodeljena kot 1. podnačelnik Fr. Majer, kot 2. podnačelnik ing. I. Jelenec; kot tajnik B. Gajšek, kot blagajnik dr. Rojko; kot odborniki: Dr. Igor Rosina, dr. Sekula, dr. Kovačec, Pagon, Kravos, Soršak, dr. Irgolič, dr. Jehart, kap. Novak, Strašnik, urednik Kasper, Škofič, dr. Bergoč, lekarnar Maver, ing. Jug, kap. Jančiković, kap. Gnus, veletrgovec Lenard, dr. Kac, dr. Dev, ing. Dev, novinar Voglar, Golubović, Vetrih, Pivka; kot zapupniki: ing. Rungaldier, prof. Gruntar, Zorzut, Roglič D.

Po izvršenih volitvah je novi načelnik ing. Šlajmer ob splošnem pritrjevanju namenil svoj prvi pozdrav in svojo zahvalo odstopivšemu načelniku, ki je skozi 11 let bil vedno na prvem mestu kot najglavnejša opora domačega planinstva in tujskega prometa. Novi odbor je prepričan, da mu bo bivši velezaslužni načelnik stal s svojimi izkušnjami in nasveti še vedno ob strani.

Po srčnih ovacijah dr. Senjorju je bil na predlog najstarejšega odbornika podružnice, g. I. Kravosa, ki je v svojem daljšem govoru orisal nevenljive, trajne zasluge bivšega načelnika za vse slovensko in slovansko planinstvo, posebej pa še za razvoj našega tujskega prometa, g. dr. Senjor z velikim navdušenjem in priznanjem izvoljen za prvega častnega člana in častnega načelnika podružnice.

Novi načelnik ing. Šlajmer se je nato spomnil z iskreno zahvalo dela dosedanjega blagajnika dr. Šnuderla, ki je bil ne samo dober »finančni minister« podružnice, marveč tudi njen skrbni in nesebični pravni zastopnik.

Potem se je v pozni nočni uri ta planinski parlament razšel, s pozivom na novo delo.

V. Hodnik: Jalovec

čprav ni mogel izvesti celotnega načrta. Pod vodstvom ing. Rungaldierja je bilo izvedenih sedem smuških turnih voženj. Odsek je opustil tekme, a je ubral pot po novih smernicah zimske turistike. Odbornik Zorzut in tov. Pivka sta s skioptičnimi predavanji širila sloves belega Pohorja. Po obnem zboru odseka bomo prinesli podrobne podatke.

Poročilo »Propagandnega odseka« je podal g. Lojze Strašnik. Propagandno delo je bilo tesno združeno predvsem z Zimskosportnim in s Fotoodsekom, z raznimi publikacijami po časopisju, s predavanji in izložbami. Odsek je izdal pregledno karto smuških tur na Pohorju in zložljiv prospekt »Smuk na Pohorju«. Članki, sestavki, prigodnostne reklame so izšli v mariborskih in ljubljanskih dnevnikih, v Plan. Vestniku, v Mariborskem Koledarju, v Jugosl. Turistu i. dr. Izdelana so bila tudi lična pisma za korespondenco z natiskom pohorskih postojank. Naši fotoamaterji (Vl. Cizelj, R. Vales, I. Kovačič) so razstavili po omarih in na zagrebškem velesajmu serijo slik z zimskega Pohorja in jih tudi objavljali v revijah.

Za »Markacijski odsek« je popularni »merkač« V. Škofič orisal novozaznamenovana pota, postavitev kažipotnih tabel, popravila starih markacij. Izmed teh je najbolj omebne vredna nova pot Klopni Vrh—Pesek in po prenovljeni zimski markaciji Pesek—Senjorjev Dom. Izvedba zimskih markacij in iskanje novih smuških potov se bo nadaljevalo.

Za »Aljažev klub« je njegov zaslužni prof. dr. A. Jehart v svojem zanosnem poročilu razgrnil tiho, požrtvovalno delo planinskega dušnega pastirstva na Pohorju tako poleti kakor pozimi. — Občni zbor kluba pa bo podal celotno sliko delovanja.

Končno je za klub »Meja« poročal dr. Irgolič. Prirejati skupinske propagandne in družinske izlete, vzdrževati stalne stike z obmejnimi prebivalstvom, podpirati obmejna društva pri njihovih prireditvah itd., je bila naloga kluba, ki jo je tudi vršil v dosegljivi meri.

Po teh poročilih je pozdravil podružnico g. dr. Jos. Pretnar kot predsednik Osrednjega Odbora SPD v Ljubljani in kot tajnik Zveze planinskih društev kraljevine Jugoslavije. Nazorno je predočil vsa zdaj pereča vprašanja našega planinstva; predvsem je govoril o zakonu o turizmu, o rešitvi službi ter o obči obveznosti za njo, o voznih ugodnostih i. dr., ter je podal konkretna navodila za naš čas primeren napredek. — Pobudne čestitke je naslovil podružnici ravnatelj dr. Jos. Tomišek v imenu onega »Aerokluba«, ki ima prve zasluge za ustanovitev meteorološke postaje ob Senjorjevem Domu; kot urednik Plan. Vestnika je vabil k naročbi in sotrudništvu.

Sledile so volitve novega odbora, najprej načelnika. Čeprav je dr. Senjor iz načelnih razlogov odklonil ponovno izvolitev za načelnika, je vendar bil z navdušenim odobravanjem vse skupščine ponovno izvoljen; ker pa je vztrajal pri svoji odklonitvi, je bil potem soglasno izvoljen za novega načelnika ing. V. Šlajmer, mnogozaslužni načelnik Zadruga »Ribniška koča«. V predsedstvu sta mu dodeljena kot 1. podnačelnik Fr. Majer, kot 2. podnačelnik ing. I. Jelenec; kot tajnik B. Gajšek, kot blagajnik dr. Rojko; kot odborniki: Dr. Igor Rosina, dr. Sekula, dr. Kovačec, Pagon, Kravos, Soršak, dr. Irgolič, dr. Jehart, kap. Novak, Strašnik, urednik Kasper, Škofič, dr. Bergoč, lekarnar Maver, ing. Jug, kap. Jančikovič, kap. Gnus, veletrgovec Lenard, dr. Kac, dr. Dev, ing. Dev, novinar Voglar, Golubović, Vetrih, Pivka; kot zapupniki: ing. Rungaldier, prof. Gruntar, Zorzut, Roglič D.

Po izvršenih volitvah je novi načelnik ing. Šlajmer ob splošnem pritrjevanju namenil svoj prvi pozdrav in svojo zahvalo odstopivšemu načelniku, ki je skozi 11 let bil vedno na prvem mestu kot najglavnejša opora domačega planinstva in tujkega prometa. Novi odbor je prepričan, da mu bo bivši velezaslužni načelnik stal s svojimi izkušnjami in nasveti še vedno ob strani.

Po srčnih ovacijah dr. Senjorju je bil na predlog najstarejšega odbornika podružnice, g. I. Kravosa, ki je v svojem daljšem govoru orisal nevenljive, trajne zasluge bivšega načelnika za vse slovensko in slovansko planinstvo, posebej pa še za razvoj našega tujkega prometa, g. dr. Senjor z velikim navdušenjem in priznanjem izvoljen za prvega častnega člana in častnega načelnika podružnice.

Novi načelnik ing. Šlajmer se je nato spomnil z iskreno zahvalo dela dosedanjega blagajnika dr. Šnuderla, ki je bil ne samo dober »finančni minister« podružnice, marveč tudi njen skrbni in nesebični pravni zastopnik.

Potem se je v pozni nočni uri ta planinski parlament razšel, s pozivom na novo delo.

Rivista Mensile, Club Alpino Italiano, za marec 1933, prinaša lep članek o vzponih na Mangart in Vrh Vavnice, med njimi tudi onega po Gamsovem robu, ki sta ga izvršila ga. Debelakova in Deržaj. Nadalje: poročilo o vzponu na L'Aiguille Verte v skupini Montaža ter na Veliki Klek; popis nove ceste na Monte Rosa in literarna poročila. T.

Važna novost v planinski prehrani

Vsak planinec, zlasti pa tisti, ki noče biti docela odvisen od planinskih koč, ve, da spada v nahrbtnik predvsem primerna zaloga kruha, in to zlasti pri večdnevni turah ter morebitnih bivakih. Kajti vse drugo se v gorah lažje pogreša nego kruh. Bolje je, da ga prineseš še kako skorjo domov, nego da bi moral vsled premajhne zaloge predčasno prekiniti morda najlepšo turo. Seveda pa nam je količ-kaj izdatna zaloga kruha že prav neprijetno breme. Dostikrat pa se nam tudi najskrbnejše pripravljen kruh pokvari že v naslednjem dnevu do neužitnosti.

Idealen planinski kruh bi moral biti ne samo tečen in dobro ohranljiv, če že ne nepokvarljiv, ampak tudi kar najbolj lahek in zavzemati kar najmanjši prostor v nahrbtniku. Toda doslej smo zaman sanjali o njem. Zdi se pa, da nam je zdaj renomirana Bizjakova tovarna keksov in prepečenca pripravila v svojem naj-novejšem proizvodu pod imenom „Planinski kruh“ še mnogo več, nego smo si želeli.

Bizjakov „Planinski kruh“, ki je prirejen po najboljših angleških vzorcih, ni samo okusen prigrizek k sleherni jedi, torej tudi pripraven za domačo uporabo, piknike in kraje izlete, ampak tudi lažje prebavljiv od vsakega drugega peciva, ker želodec ne čuti po njem prav nikake obremenitve. Napravljen je brez vsake primesi sladkorja, zelo prhek, pa tudi nadvse izdaten. Kar pa ga še posebno odlikuje, je njegova izredna lahkost in ohranljivost. Prav to poslednje ga usposablja za tako zvano „železno rezervo“ pri nepredvidenih zadržkih in potrebah v gorah. Tvrdba je poskrbela tudi za higieničen zavitek v pergamentnem papirju ter izbrala temu pecivu okroglo obliko, ki je najprikladnejša za vlaganje v nahrbtnik. Nastavila pa je tudi kljub visokim produkcijskim stroškom izredno nizko ceno. Tako stane manjši omet kot eno dnevna porcija (7 komadov) samo 2 Din, dočim je cena večjemu za-vitku (10 komadov) 3 Din.

Po vsem tem smo lahko prepričani, da se bo ta novost v naši planinski pre-brani prav kmalu udomačila, kakor je že davno udomačena med angleškimi planinci. Agilno domače podjetje, ki uživa lep sloves tudi že izven države, zasluži za tako zadovoljivo rešitev tega važnega problema polno priznanje vseh ljubiteljev prirode, posebno pa še oboževalcev naših prelepih planin. Zahtevajte „Planinski kruh“ v vseh Bizjakovih podružnicah v Ljubljani, kakor tudi v drugih trgovinah z živili!

I. Kette, Ljubljana, Aleksandrova c. 5 — opreme turistike, tenis etc. specialitete moške mode, perilo po meri

OBVESTILA.

»Naš alpinizem«, s pomočjo tovarišev Skalašev zbral in uredil Mirko Kajzelj, založil Turistovski klub »Skala«, cena 65 Din. — Naglo se bliža čas, ko se bo široki tok planincev in ožja struja alpinistov zopet obrnila, odloživši smučke, na naša skalnata pota, v peči, grušč, strmine, drnaste planje, travnate police, širne konte, ostre špike. Sam samcat naj nihče ne hodi tja gori in se ne spuščaj dol; vsaj enega spremljevalca si vzemi s seboj, zanesljivega in vseveščega pa skromnega, to je zgoraj omenjeno odlično izdajo naše »Skale«, priročno knjigo žepnega formata, »Naš alpinizem«, ki se naroča in dobiva takisto pri založniku, Turist. klubu »Skala« v Ljubljani.

Koča na Boču je stalno odprta in oskrbovana; dohod iz Poljčan, Rogaške Slatine in Podplata. — Za kočo na Rogaški (Donački) gori se dobi ključ pri Koresu, zadnjem posestniku pod vrhom; tam je tudi vpisna knjiga.

Polovična vožnja na podlagi uverenj, v skupinah po 6 oseb.

Da se omogoči članstvu pri izletih izrabiti ugodnost polovične vožnje, je Osrednje društvo stopilo v stik s »Putnikom«, podružnico v hotelu »Metropol« (Miklič) nasproti kolodvoru, ki vodi evidenco članov za skupna potovanja. Ta centralizacija omogoča vsakemu članu na podlagi članske izkaznice, potrjene od direkcije drž. žel. (kar preskrbi pisarna SPD), poslužiti se te železniške ugodnosti.

Vse turistične potrebščine, kakor: gojzerce, specialne turistične obleke in perilo, dežne jope, nahrbtnike, termos steklenice, aluminijasti turistični pribor dobite po nizkih cenah pri

TRGOVSKI · DOM

Sternecki

TOVARNA · PERILA · IN · OBLEK

Celje št. 6

!Zahtevajte brezplačni cenik!

Zahtevajte v kavarnah in gostilnah »Planinski Vestnik«!

Opozarjamo na oglas B. Motoh, Ljubljana, Vodnikov trg 5.

Odprte planinske koče SPD.

Slovensko planinsko društvo sporoča, da so stalno odprte in oskrbovane sledeče planinske koče in domovi: Dom v Kamniški Bistrici, Dom na Krvavcu in Koča na Veliki Planini, v Bohinju hotela Sv. Janez in Zlatorog.

Podružnica SPD v Celju sporoča, da so odprte sledeče koče: Piskernikova koča v Logarski dolini, Mozirska koča na Mozirski Planini in Celjska koča v Celjskem pogorju.

Podružnica SPD v Kranju naznanja, da je Valvazorjeva koča stalno odprta in oskrbovana. Radi ključev za Prešernovo kočo se je oglasiti pri oskrbnici Valvazorjeve koče.

Mežiška podružnica SPD sporoča: Uletova koča na Peci je stalno odprta in oskrbovana vso zimo. V koči je nameščenih za zimske posetnike 44 postelj v kurjenih sobah. Nova oskrbnica in oskrbnik bosta skrbela za točno, solidno postrežbo.

Podružnica SPD v Škofji Loki naznanja, da je Koča na Ljubniku odprta in oskrbovana vse leto. Pot je dobro markirana, tako da je dostop mogoč od vseh strani. Tura je priporočljiva radi izredno lepega razgleda.

Upravni odbor SPD na Boču sporoča, da bo restavracija na Boču tudi letošnjo zimo odprta in oskrbovana.

Podružnica SPD v Mariboru sporoča, da so odprte in oskrbovane vse koče na Pohorju.

Podružnica SPD v Bohinju naznanja, da je koča pod Bogatinom stalno odprta in oskrbovana.

Podružnica SPD v Trbovljah javlja, da je Dom na Mrzlici odprt in oskrbovan vse leto.

Podružnica SPD v Črnomlju sporoča, da je Planinski Dom na Mirni Gori vedno odprt in oskrbovan.

Podružnica SPD v Litiji sporoča, da sta Tomazinova koča na Sv. Gori in Koča na Sv. Planini vse leto odprti in oskrbovani.

Podružnica SPD v Trzinu naznanja, da so v njenem področju odprte sledeče planinske postojanke: Planinski Dom na Kofcah, Smučarski Dom na Zelenici; oba vse leto odprta in oskrbovana. Prav tako je stalno odprta in oskrbovana okrepčevalnica na Ljubelju.

Podružnica SPD v Zidanem mostu sporoča, da je Planinski Dom na Lisci odprt in oskrbovan.

Podružnica SPD Dovje-Mojstrana sporoča, da je koča na Zasipski planini v Sp. Krmi urejena kot zavetišče za smučarje ter ob sobotah in nedeljah oskrbovana (brez alkoholnih pijač). Ob dovoljnem številu bo oskrbovana tudi med tednom; v marcu, aprilu, in če bo še sneg, tudi v maju, bo oskrbovana vsak dan. Prenosišč na skupnem ležišču je 11; po potrebi pa jih lahko prenoči v koči tudi več.

Planinci!

Upoštevajte pri svojih nakupih tordke, ki inserirajo v »Planinskem Vestniku«!